

Specifika práce canisterapeuta

Andrea BAREŠOVÁ

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea BAREŠOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Specifika práce canisterapeuta**

Zásady pro vypracování:

Provedení analýzy odborné literatury.
Vymezení pojmů z oblasti canisterapie a zpracování teoretických východisek.
Příprava výzkumu a charakteristika výzkumného souboru.
Realizace kvalitativního výzkumu formou hloubkového rozhovoru s canisterapeuty.
Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.
Provedení analýzy získaných empirických údajů, následná interpretace zjištěných faktů.
Doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GALAJDOVÁ, L. Pes lékařem lidské duše. Praha : Grada publishing, 1999. 160 s. ISBN 80-7169-789-3.

MÜLLER, O., et al. Terapie ve speciální pedagogice. Olomouc : Univerzita Palackého , 2005. 295 s. ISBN 80-244-1075-3.

NERANDŽIČ, Z. Animoterapie aneb jak nás zvířata léčí. Praha : Albatros, 2006. 160 s. ISBN 80-00-01809-8.

ODENDAAL, J. Zvířata a naše mentální zdraví. Praha : Brázda, 2007. 173 s. ISBN 978-80-209-0356-3.

VELEMÍNSKÝ, M., et al. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Ivana Marášková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **18. ledna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2010

Bartolomaj Anke

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na osoby věnující se terapii za pomoci psů - canisterapeuty. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je nastíněna historie, metody a cíle canisterapie. Další kapitola je věnována canisterapeutickému týmu a vzdělávání canisterapeutů. V poslední kapitole představují sdružení canisterapeutů, vzdělávací, testovací a zastřešující organizace. Praktická část se věnuje specifickým pracovním podmínkám canisterapeuta a formám podpory, které canisterapeuté využívají a které by jim mohly v jejich práci pomoci. Kvalitativní výzkum byl realizován formou rozhovorů s canisterapeuty z okolí Zlína a Přerova.

Klíčová slova: canisterapie, canisterapeut, canisterapeutický tým, vzdělávání, duševní hygiena, klienti

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on people who follow therapy with dogs - canistherapists. The thesis is divided into theoretical and practical part. History, methods and aims of canistherapy are described in the theoretical part. In the next section you can find information about canistherapeutic team and education. Canistherapist's associations, educational, testing and superior (covered) organizations are introduced in the last chapter. The practical part of this thesis deals with specifics of canistherapist's work and forms of support, which canistherapists use and can help them. Qualitative research has been carried out by means of structured interview with canistherapists from Zlín and Přerov.

Keywords: canistherapy, canistherapist, canistherapeutic team, education, mental hygiene, clients

Motto:

„Nic nečiní člověka lidštějším, než láska ke zvířatům.“

Henry Fielding

Chtěla bych poděkovat PhDr. Ivaně Maráškové za její cenné rady, připomínky, laskavý přístup a za její spolupráci při psaní bakalářské práce.

Cením si také pomoci canisterapeutů z canisterapeutického centra Zlín a z Přerova. Děkuji jim za obětovaný čas a ochotu, bez které by jen stěží mohla vzniknout praktická část mé práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 CANISTERAPIE	13
1.1 VYMEZENÍ POJMŮ TERAPIE, ZOOTHERAPIE, CANISTERAPIE.....	13
1.2 HISTORIE CANISTERAPIE.....	14
1.2.1 Počátky kontaktů mezi psem a člověkem	14
1.2.2 Využívání léčebné síly zvířat v 20. a 21. století.....	16
1.3 HISTORIE CANISTERAPIE V ČESKÉ REPUBLICE.....	17
1.4 METODY CANISTERAPIE	18
1.4.1 Aktivity za pomoci zvířat a zákon o dobrovolnické činnosti	18
1.4.2 Terapie za pomoci zvířat a zákon o sociálních službách	19
1.5 CÍLE CANISTERAPIE	21
2 PRÁCE CANISTERAPEUTA	23
2.1 CANISTERAPEUTICKÝ TÝM.....	23
2.2 VZDĚLÁVÁNÍ.....	24
2.3 DUŠEVNÍ HYGIENA	25
2.4 CANISTERAPIE U JEDNOTLIVÝCH SKUPIN KLIENTŮ.....	27
2.5 TECHNIKY A FORMY VYUŽÍVANÉ PŘI PRÁCI CANISTERAPEUTA	28
3 SDRUŽENÍ CANISTERAPEUTŮ	32
3.1 ORGANIZACE ZASTŘEŠUJÍCÍ	32
3.2 ORGANIZACE ZKOUŠECÍ, TESTOVACÍ.....	34
3.3 ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
4 VÝZKUM	39
4.1 CÍL VÝZKUMU	39
4.2 DRUH VÝZKUMU	40
4.3 METODY VÝZKUMU	40
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	41
4.5 ZPRACOVÁNÍ DAT	45
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	46

5.1	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE MOTIVACE.....	46
5.2	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍ.....	48
5.3	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE PRÁCE CANISTERAPEUTŮ, CANISTERAPEUTICKÉHO PROCESU	52
5.4	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE DUŠEVNÍ HYGIENY CANISTERAPEUTŮ	58
5.5	ZÁVĚR VÝZKUMU.....	64
5.6	DOPORUČENÍ.....	65
	ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	73
	SEZNAM OBRÁZKŮ	74
	SEZNAM TABULEK.....	75
	SEZNAM GRAFŮ	76
	SEZNAM PŘÍLOH.....	77
	PŘÍLOHA P I: OTÁZKY ROZHOVORU.....	78

ÚVOD

Terapie pomocí psů - tzv. canisterapie je obor, který se u nás, a stejně tak i v řadě jiných států, nadějně rozvíjí a podstatou je využití příznivého působení psa na člověka. Tento termín byl v České republice poprvé použit PhDr. Jiřinou Lacinovou v roce 1993. Využití této terapie je široké a objevují se stále nové oblasti přínosu canisterapie. Těchto pozitivních účinků se v minulosti užívalo samozřejmě a nevědomky. Canisterapie nenachází uplatnění pouze u seniorů a mentálně postižených, ale i v mateřských školách a logopedii. Canisterapie jako taková má už v současné době dobrou osvětu, hodně lidí nezná přímo označení canisterapie, ale když se jim řekne, že je to terapie pomocí psů a kde všude se využívá, tak se rozpovídají kdo všechno z jejich okolí se canisterapii věnuje a kdo léčivé působení vyzkoušel. O canisterapeutickém psovi se toho ví poměrně hodně, často se píše o možném přetížení a syndromu vyhoření, ale co už tak často v odborné literatuře nezaznívá, je osoba cvičící psa a skládající se psem canisterapeutické zkoušky, canisterapeut nebo psovod. Přitom pes a psovod tvoří canisterapeutický tým, osobnost canisterapeuta je při canisterapii velmi důležitá. Proto jsem se ve své bakalářské práci rozhodla věnovat se těmto dobrovolníkům, kteří se rozhodli ve svém volném čase věnovat terapii za pomocí psů.

Toto téma jsem si vybrala na základě přednášky Canisterapeutického centra Zlín, kterou jsem absolvovala v 2.ročníku v rámci předmětu speciální pedagogika. Přednáška byla nesmírně zajímavá a díky ní jsem se o canisterapii začala blíže zajímat a ke konečnému výběru přispěl i můj kamarád kynolog, který dochází na canisterapii jako dobrovolník.

Teoretická část se zabývá vymezením pojmů zooterapie, canisterapie a historií canisterapie ve světě a v České republice. Dále objasňuji metody a cíle canisterapie a v další kapitole se věnuji canisterapeutickému týmu, vzdělávání canisterapeutů a nastíním důležitost duševní hygieny. Neopomenu také techniky a formy, které canisterapeut využívá a v poslední kapitole představím nejružnější canisterapeutická sdružení. Praktická část se snaží odpovědět na hlavní cíl a dílčí cíle. Hlavní cíl jsem definovala následovně: Zmapovat specifika práce canisterapeuta a formy pomoci, které při své práci využívá a které by mu mohly pomoci. Kvalitativní výzkum byl proveden formou polostrukturovaného hloubkového rozhovoru s šesti respondenty, kteří museli splnit podmínku akreditovaného canisterapeuta a museli se canisterapii v současné době věnovat. Do mého výzkumného vzorku se mi kromě dob-

rovolníků podařilo získat i jednoho canisterapeuta profesionála, který se touto činností živí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CANISTERAPIE

1.1 Vymezení pojmů terapie, zooterapie, canisterapie

Terapeutické přístupy lze vymezit jako takové způsoby odborného a cíleného jednání člověka s člověkem, které si kladou za cíl odstranění či zmírnění nežádoucích obtíží nebo příčin a jsou aplikovány terapeuty - profesionály, kteří mají patřičné vzdělání a osobnostní předpoklady (Müller, 2005).

Terapie s účastí zvířete (**zooterapie**, animoterapie) zaujímá výjimečné postavení ve speciálněpedagogické praxi. Tuto výjimečnost vysvětluje terapeutický prostředek, kterým je zde kromě člověka jiný živý tvor a to zvíře, nejčastěji pak psi a koně (Müller, 2005). V českém jazyce neexistuje zvláštní název metody, která využívá jako léčebný prostředek pro člověka zvířete. V anglosaské literatuře se používá názvů jako „léčení prostřednictvím domácích miláčků“ popřípadě „léčení domácími miláčky“ (Nerandžič, 2006). „*Zooterapie je souhrnným termínem pro rehabilitační metody a metody psychosociální podpory zdraví, které jsou založeny na využití vzájemného pozitivního působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem*“ (Mojžíšová, Lacinová, Šemberová, 2000, str. 31).

V případě, že při terapii využíváme pozitivního působení psa, jedná se o canisterapii. „**Canisterapie** je jednou z metod rehabilitace, která slouží k podpoře zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá interakce mezi člověkem a psem. Pojem zdraví je přitom vnímán z bio-psycho-sociálního pohledu“ (Kalinová, 2007, str. 32).

Canisterapie je novou formou psychoterapie, která se zabývá uplatněním psů při léčení dospělých, dětí, seniorů, lidí tělesně i mentálně postižených, epileptiků a vězňů. Je jednou z forem zooterapie využívající zvířat k různým formám terapeutického kontaktu s člověkem. Tato léčba je zakládána na poznatku, že nejspolehlivějším přítelem člověka v jeho osamění a nemoci je zvíře a vzájemný vztah může přispět ke zlepšení zdravotního stavu (Vrbová, 2005). Termín canisterapie byl poprvé použit u nás v roce 1993 Jiřinou Lacinovou, ale rozšířil se a ujal se i v zahraničí. Canisterapie klade důraz především na řešení problémů psychologických, citových a sociálně integračních. Canisterapie přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, zlepšuje interakci klienta a motivaci podílet se na svém léčebném procesu a pes je pro klienta výchovným prostředkem, ale i výborným společníkem (Eisertová, 2007).

Praktické využití psa k podpoře léčebných procesů u lidí lze datovat již do 8. až 18. století (Belgie, Anglie, Německo), přes využívání k léčbě válečných veteránů z 2. světové války (USA) až do současnosti, kdy mohutným impulzem byla pozitivní terapeutická zjištění amerického psychiatra B. Levinsona v 60. letech. S nástupem moderní metodologie se začalo intenzivně zkoumat využití kontaktů se zvířaty při terapii. Z výzkumů vyplývá, že blízký a dlouhodobý kontakt se zvířetem je provázen příznivými fyziologickými, psychologickými a společenskými stavy, které zlepšují celkové zdraví, upravují psychiku a tím i kvalitu života. Nepřesvědčivěji působí fakt, že terapie pomocí zvířat sklízí úspěchy i v takových případech, kde jiné terapie selhávají (Lacinová, 2002).

1.2 Historie canisterapie

Praktické využití psa k podpoře léčebných procesů u lidí lze datovat již do 8. až 18. století (Belgie, Anglie, Německo), přes využívání k léčbě válečných veteránů z 2. světové války (USA) až do současnosti, kdy mohutným impulzem byla pozitivní terapeutická zjištění amerického psychiatra B. Levinsona v 60. letech. S nástupem moderní metodologie se začalo intenzivně zkoumat využití kontaktů se zvířaty při terapii. Z výzkumů vyplývá, že blízký a dlouhodobý kontakt se zvířetem je provázen příznivými fyziologickými, psychologickými a společenskými stavy, které zlepšují celkové zdraví, upravují psychiku a tím i kvalitu života. Nepřesvědčivěji působí fakt, že terapie pomocí zvířat sklízí úspěchy i v takových případech, kde jiné terapie selhávají (Lacinová, 2002).

1.2.1 Počátky kontaktů mezi psem a člověkem

Pes jako průvodce člověka byl znám už v dávné historii a počátky společného soužití lze datovat zhruba 15 000 let př.n.l. (Nerandžič, 2006). Jasným důkazem je 12 000 let starý nález společného hrobu člověka se psem (Galajdová, 1999). Pes se spojil s člověkem dobrovolně, postupně zdomácněl a výhody, které tímto soužitím vznikly, byly oboustranné. Zatímco pes pomáhal při lovu, stal se hlídačem, ochráncem, společníkem a partnerem, člověk mu jeho obětavost oplácel potravou a ochranou před silnějšími nepřáteli. Tím se pes stal na člověku závislým a pomalu se včlenil do běžného života lidské společnosti. Tento vztah je dnes všeobecně uznávaným symbolem lásky a věrnosti (Nerandžič, 2006).

V období **starověku** svědčí hodně dokladů o vztazích mezi psem a člověkem a objevují se první případy využití psa v léčebném procesu. Pro Egyptany byl pes nejen lovcem, přite-

lem, ale také byl uctíván jako strážce podsvětí a průvodce do království smrti. Na důkaz toho, jak si Egypťané psů vážili, bylo vystavěno Město psů - Kynopolis. Úctu ke psu převzali i Asyřané a Babyloňané a Chammurabi ve svém proslulém zákoníku pojednává o špatném zacházení se psem, které bude potrestáno bičováním na veřejnosti. V tomto období začalo být velice oblíbeným způsobem léčení revmatismu přikládání psa k postiženým částem těla. Lidé dokonce věřili, že pes dokáže olíznutím uzdravit a také navrátit ztracený zrak, jak uvádí Homér. Tato jejich víra se odráží v francouzském přísloví: „*Langue de chien, sert de medicine*“ - jazyk psa slouží jako lék..(Galajdová, 1999, str. 18). Dle teorie E.O.Wilsona má člověk biologicky zakódovaný zájem o přírodu a pokud opomineme přímý fyzický kontakt (živočišné teplo, antibiotika ve slinách..), stále je tu ještě skutečnost, že živý organismus je schopný nastartovat samoléčitelé schopnosti jiného organismu. Dokáže také aktivovat pozitivní city, čehož se využívá především v dnešní době, kdy lidé většinou nejsou v tak úzkém kontaktu s přírodou a zvířaty jako dříve (Lacinová, 2007).

Historicky první terapeutické nasazení zvířecích pomocníků bylo zaznamenáno v Belgii v 8. století při doplňkové terapii zdravotně postižených. V 18. století v Anglii fungoval v Yorkshiru ústav pro duševně nemocné, kde pacienti ve volném čase pečovali o drobné zvířectvo a v Německu v Bethelu využívali pro pacienty nemocné epilepsií psů, koček, ovcí a koní. Psů se nevyužívalo pouze k léčení zraku a u osob zdravotně postižených, jak by se mohlo z předcházejícího textu zdát. Předchůdci dnešních záchranářských psů pomáhali hledat raněné už za časů Napoleonových válek (Lacinová, 2007).

Ve **středověku** bylo postavení psa silně ovlivněno náboženstvím a jakákoliv náklonnost ke zvířeti byla považována za pohanství a zvířata byla označena za tvory bez duše. Pes mohl být chován pouze jako užitkové zvíře a byla nařízena maximální povolená výška psa. Těmito pravidly se musel řídit pouze prostý lid, urození pánové jezdily se psy na lov a jejich ženám malí psíci poskytovaly rozptýlení a společnost v jejich samotě.

Novověk - v Japonsku na konci 17. století se dokonce platila psí daň, ze které se zřizovaly útulky pro psy bez domova a jakákoliv špatné chování ke psovi znamenalo potrestání. Nadále pokračuje odepírání vlastnit psa nižší třídě kvůli údajnému nedostatku morálních kvalit a finančních prostředků (Galajdová, 1999).

1.2.2 Využívání léčebné síly zvířat v 20. a 21. století

První použití zvířat v nemocnicích se odehrálo v roce 1919 v USA - psi zde byli využíváni jako „kamarádi ke hrám“ pro rozptýlení pacientů (Lacinová, 2007). Při druhém známém použití zvířat v nemocnicích, které probíhalo za spolupráce Červeného kříže, pomáhala zvířata v rekonvalescenci a měla za úkol odvádět pozornost pacientů od válečných událostí a jejich zranění (Galajdová, 1999).

Skutečným průkopníkem psychoterapie za asistence zvířat byl Boris Levinson, díky jehož osobní zkušenosti byla roku 1969 obrácena pozornost lékařské veřejnosti k této problematice. Tento dětský psychiatr si povšiml náhodou, že zvířecí společník může být užitečný při práci s emocionálně narušenými dětmi, a proto usiloval o začleňování domácích zvířat do dětské psychoterapie. Jeho úsilí bylo dovršeno roku 1982 formulováním metodologických zásahů nové vědní disciplíny - „pet-facilitated therapy“ - zvířaty podporované terapie (Lacinová, 2007). V 70. letech využívali manželé Corsonovi zvířata jako součást terapie z důvodu zlepšení nonverbální komunikace a stimulace důvěry. Začínaly se objevovat knihy zabývající se humánně-animálními interakcemi, první kniha s názvem *Pet animals and Society* (Zvířata v zájmových chovech a společnost) vyšla roku 1975 a jejím editorem byl R. S. Anderson. Kniha vycházela z příspěvků první uspořádané konference o humánně - animálních interakcích, která se konala 1974 v Londýně (Odendaal, 2007).

V 80. letech 20. století McCulloch doporučil předepisovat zvířata chronicky nemocným pacientům nebo postiženým, dále lidem nevěřícím v budoucnost a bez naděje, ovšem zdůrazňoval, že je nutné vzít do úvahy některé skutečnosti jako výběr vhodného zvířete pro daného člověka, volit správný čas indikace a monitorovat situaci, pokud má zvíře uhynout. Rok 1983 byl pro humánně - animální interakce důležitý, neboť došlo k určité „vědomostní explozi“ v této oblasti. V 90. letech Nielsen a Delude umístili rybičky a morčata do psychiatrické léčebny a zkoumali, jak pacienti budou na přítomnost zvířat reagovat. Většina rezidentů morčata hladila a povídala si s nimi a i odpovědi v dotazníku ukazovaly na prospěšnost přítomnosti těchto zvířat. Po ukončení experimentu však rezidenti nebyli schopni udržet stejný zájem bez přítomnosti experimentátora. Nielsen a Delude po ukončení výzkumu napsali: „*Tento konečný výsledek navozuje otázku dlouhodobé účinnosti užívání zvířat jako pomocného terapeutického prostředku u psychiatrických pacientů a dalších osob. Jedná se o problematiku, kde chybí adekvátní výzkum*“ (Odendaal, 2007, str. 67).

Také Německo se od 80.let zapojuje k zavádění praktických i výzkumných aktivit v oblasti zooterapie. Nejvíce uplatňují terapeutické ježdění na koních a terapii se psy. K rozvoji oboru se postupně připojují i ostatní evropské země jako Anglie, Švýcarsko, Rakousko, Dánsko, Česká republika a jiné. Ostatní země jsou teprve v počátcích, i když zájem o tuto nesmírně zajímavou oblast stále stoupá (Lacinová, 2007). V roce 1990 vznikla mezinárodní asociace International association of Human - Animal Interaction Organizations (tzv. IAHAIO), která sdružuje organizace zabývající se zooterapií (Vrbová, 2005). Tento obor urazil pořádný kus cesty a dnes již není pochybnosti, že v budoucích letech bude nový léčebný postup uznán a aplikován. Důvodem je skutečnost, že interakce mezi člověkem a zvířetem je běžná a přirozená a stále se o ní získává více a více vědeckých informací (Odendaal, 2007).

1.3 Historie canisterapie v České republice

V České republice (tzv. ČR) se canisterapie začala využívat ojedinele počátkem 90. let 20. století, např. v Ústavu sociální péče Kociánka v Brně nebo při léčbě psychiatrických pacientů koncem 80. a začátkem 90. let v Psychiatrické léčebně v Bohnicích v Praze (Nerandžič, 2006). Za účelem šíření a prohlubování myšlenky pozitivního vlivu soužití lidí se zvířaty byla roku 1995 založena Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (tzv. AOVZ) (Kalinová, 2004). Postupem času vznikala občanská zájmová sdružení a vyvrcholením celého procesu bylo vytvoření České canisterapeutické asociace (tzv. CTA) roku 2003. Dnes už bohužel zaniklá CTA byla založena Z. a L. Galajdovými. Poslední celostátní semináře ukazují pokrok v jednání s úřady, jehož cílem je dosáhnout toho, aby léčebné využití psů bylo uznáno jako metoda (Nerandžič, 2006).

Možnost seznámit se blíže s oborem do té doby u nás nepříliš známým nastala po pádu železné opony a nejpřínosnější v tomto směru byla konference v Ženevě 1995. Dokonce i termín canisterapie vznikl u nás, tento pojem zavedla 1993 Lacinová. Původní nechuť až odpor úřadů a jiných institucí k tomuto směru využívání psů se postupně mění k lepšímu. Iniciativa vzniká v občanském sektoru, často ve spolupráci se zdravotníky a pedagogy. Průkopníkem oboru a osvětovým pracovníkem bylo ve své době hlavně sdružení Filia, které vytvořilo první metodiku a svedlo nejen mediální boj za uznání nové vědní disciplíny. Česká republika se proslavila historicky první a dodnes celosvětově originální metodikou

využití velké skupiny saňových psů v interakci s velkou skupinou dětí. Sdružení Filia tuto metodu praktikovala již na dvou desítkách ozdravných pobytů pro děti (Lacinová, 2002).

Problémem v ČR je zastaralá a nevyhovující legislativa týkající se canisterapie, dále se nezbytným jeví stanovení organizace s celorepublikovou záštitou a rozpracování na takovou úroveň, která jinde ve vyspělých státech funguje (Lacinová, 2002). Nejznámějšími průkopníky a autory knih této problematiky jsou Prof. Matějček, Doc. Vojtěchovský, Prof. Velemínský, Dr. Lacinová, Dr. Galajdová, Dr. Nerandžič aj. (Lacinová, 2007).

1.4 Metody canisterapie

Canisterapie se dá podle metody rozdělit na aktivity pomocí zvířat - Animal Assisted Activities (tzv. **AAA**), terapii za pomoci zvířat - Animal Assisted Therapy (tzv. **AAT**), vzdělávání za pomoci zvířat - Animal Assisted Education (tzv. **AAE**) a krizovou intervenci za pomoci zvířat - Animal Assisted Crisis Response (tzv. **AACR**) (Freeman, 2007). Dále se zaměřím pouze na popis AAA a AAT a budu se věnovat zařazení AAA pod dobrovolnickou činnost dle zákona 198/2002 sb. a zařazení AAT mezi sociální služby dle zákona 108/2006 sb.

1.4.1 Aktivity za pomoci zvířat a zákon o dobrovolnické činnosti

V případě AAA jde o přirozený kontakt člověka a zvířete, který se zaměřuje na přirozený rozvoj klientových sociálních dovedností a na zlepšení kvality života. Hlavním cílem je aktivizace klienta, zlepšování komunikace a pohyblivosti a tohoto se dosahuje technikami jako je hlazení, péče o zvíře nebo různými hrami (Freeman, 2007). Výsledky této činnosti lze vyjádřit v pojmech spokojenosti, radosti a štěstí klienta. Aktivity za účasti zvířat lze rozdělit na pasivní a interaktivní.

Pasivní AAA - role zvířat je při této metodě pasivní, ale i pouhou svou přítomností přináší pozitivní efekt. Mezi nejjednodušší formy pasivní AAA patří umístění akvária nebo klece s ptáčky do společenských místností či čekáren, plavající rybičky a šplouchání vody pomáhá pacientům odvést pozornost od nadcházejícího vyšetření.

Interaktivní AAA - interaktivní AAA může být dvojího typu - *rezidentního* či *návštěvního* typu. Zatímco u rezidentního typu je umístění zvířete v instituci trvalé a o zvíře pečují buď klienti nebo personál, návštěvní programy se odehrávají na stejném místě a ve stejný čas

po omezenou dobu (obvykle jednou týdně jednu hodinu). Nevýhodou návštěvního typu jsou pouze omezené možnosti, ale i přesto jsou v zařízeních s vysokým obratem pacientů a s náročnou ošetrovatelskou péčí oblíbenější. V rezidentních programech se daleko častěji používají kočky, králíci a jiní malí savci, psi nejsou vhodné, protože vyžadují jednoho majitele a fixaci na jednu osobu (Galajdová, 1999).

Zařazení mezi dobrovolnickou službu je jednou z možností canisterapie, podařilo se to Výcvikovému sdružení Hafík a získalo akreditaci dobrovolnického centra. Vysílající organizací se rozumí nestátní nezisková organizace poskytující canisterapii a organizace, kde dobrovolník svoji činnost (canisterapii) vykonává, se označuje jako přijímací. Dobrovolník musí mít s přijímací organizací uzavřenou smlouvu, která vymezuje jeho práva a povinnosti a zároveň dobrovolníka chrání při výkonu jeho činnosti. Canisterapeutické týmy, jak dobrovolníci tak i koterapeuté, jsou pojištěny pro případ způsobení škody na pracovišti a majetku klientů (Staffová, Eisertová, 2008). Dobrovolnická služba se dělí na krátkodobou - zahrnující převážně jednorázové akce a nepřesahující 3 měsíce a dlouhodobou v minimální délce 4 měsíce, ale může trvat i několik let. Dlouhodobé dobrovolnictví je zákonem více chráněno a státem podporováno. Výhodou je např. hmotné zajištění v nezaměstnanosti za předpokladu splnění podmínky evidence na úřadu práce a věnování se dobrovolnictví více než 20 hodin v kalendářním týdnu. Každý dobrovolník má právo dostat úplné informace o organizaci, ve které bude pomáhat, má právo na zaškolení, výcvik a trénink a na odmítnutí, pokud činnost nebude vyhovovat zájmům a schopnostem dotyčného. Z těchto práv plynou i jisté povinnosti. Dobrovolník se mimo jiné zavazuje k dodržování zákona o dobrovolnické službě, ke splnění slíbených úkolů a k nezneužívání projevené důvěry (Národní informační centrum pro mládež, 2009).

1.4.2 Terapie za pomoci zvířat a zákon o sociálních službách

Pod pojmem AAT si lze představit cílený kontakt člověka a zvířete zaměřující se na zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta (Freeman, 2007). AAT je vedena zdravotnickým personálem s odbornými znalostmi a její výsledky jsou objektivně pozorovatelné a změřitelné. Cílem AAT může být posílení žádoucího chování, útlum chování nežádoucího nebo podpora procesu léčby či rehabilitace. S rozvojem AAT se rozšiřují i možnosti využití této metody (Galajdová, 1999). Techniky, které jsou při této metodě využívány jsou na prvním místě polohování, dále hlazení a jiná péče o zvíře, hry na rozvoj motoriky apod.

(Freeman, 2007). O terapii můžeme hovořit tehdy, když je stanoven terapeutický záměr, metodologie a využívá se otestovaný pes (Lacinová, 2002).

Canisterapie není dosud právně upravena a legislativně vyřešena. Podle právních předpisů našeho státu se nejedná ani o některý typ terapie ani způsob zdravotní péče. Další možností provozování canisterapie stanovuje živnostenský zákon, ovšem pod podmínkou, pokud bude canisterapii vykonávána za účelem dosažení zisku. Dle živnostenského zákona je živnost soustavná činnost provozována samostatně, vlastním jménem, také na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku. Pokud ovšem cílem nebude dosažení zisku, což je případ většiny canisterapeutů v České republice, bude se jednat o činnost občanského sdružení, které je upraveno zákonem o sdružování občanů č. 83/1990 Sb. Poté co se dané sdružení zaregistruje na Ministerstvu vnitra, tak může vykonávat činnost sepsanou ve stanovách daného zařízení (Kliková, 2004).

V současné době je určitá tendence k začlenění canisterapie mezi sociální služby. Tato ambice si ovšem žádá podniknutí určitých kroků jako důkladnou přípravu a edukaci canisterapeutického týmu a splnění standardů sociálních služeb (Eisertová, Tichá, 2007). Smyslem standardů v canisterapii je vytvoření pravidel, která by zajišťovala ochranu všech zúčastněných stran. Na tvorbě standardů by se měli podílet poskytovatelé i příjemci služby a k ověření dopadu standardů do praxe by mohl sloužit pilotní projekt.

Standard je charakterizován jako ustálená směrodatná norma, základ hodnocení a standardy by měly:

- ✓ shrnovat očekávání od dobré kvalitní canisterapie
- ✓ být obecné a být pomůckou pro poskytovatele, aby mohli canisterapii poskytovat v souladu s normami (Kalinová, 2004).

Unie canisasistentů, která vznikla v ČR v roce 2007 podporuje tendenci začlenění canisterapie mezi sociální služby. Cílem této unie je ucelené zastřešení canisterapie včetně odborného poradenství a organizování kurzů a školení a posláním je usilovat o pochopení a ukotvení role canisasistentů jako osob s kompetencí pracovníků v sociálních službách a se znalostí etologie psa a komunikace se psem (Unie canisasistentů o.s., 2008). Canisterapie jakožto jedna z metod a forem ucelené rehabilitace by mohla najít uplatnění v zařízeních sociálních služeb a zdravotně - sociálních zařízeních. Sociální služby se vyznačují pomocí člověku v obtížných sociálních situacích a zahrnují sociální poradenství, sociální prevenci

a služby sociální péče. Právě do služeb sociální prevence by bylo nejvhodnější canisterapii zařadit a to konkrétně do služeb sociální rehabilitace. Sociální rehabilitace je formulována jako soubor specifických činností, kterými směřujeme k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob. Výsledků sociální rehabilitace je získáváno rozvojem specifických schopností a dovedností klientů a nácviku činností pro život nezbytných nebo jejich alternativ. Sociální rehabilitace je umožňována formou pobytových, terénních a ambulantních služeb. Služby poskytované formou terénní a ambulantní jsou poskytovány bez nároku na mzdu, klient za tuto rehabilitaci nic neplatí (Staffová, Eisertová, 2008).

1.5 Cíle canisterapie

Cíle canisterapie musí být vždy stanoveny individuálně a po předcházející komplexní diagnóze, ale také dle klientových schopností, dovedností, potřeb a zájmů. Zjednodušeně se dá říci, že u dětí a dospělých se zaměřuje na jejich schopnosti a dovednosti a u seniorů je snaha o jejich udržení a zachování. Individuálně stanovené cíle zaměřují program tak, aby účast při canisterapii byla pro klienty prospěšná. Obecným cílem canisterapie může být rozvoj nebo podpora v oblasti psychosociální a motorické (Tichá, 2007).

Rozvoj citových schopností

- ✓ hlazení a mazlení se psem - uspokojení potřeby něžnosti
- ✓ rozhovor klienta s terapeutem o tom, že i pes může být smutný, veselý a nemocný a pokud se o něj bude klient dobře starat a bude ho mít rád, tehdy bude pes dobrým kamarádem
- ✓ snaha o navázání komunikace se psem, snížení nesmělosti a uzavřenosti a podpora spontánnosti projevu
- ✓ při poznávání nových věcí ve společnosti zvířete dochází k přesunutí pozornosti problémů a k odvedení pozornosti
- ✓ při skupinové terapii má klient v psovi spojence pro zvládnání komunikace a chování v kolektivu

Rozvoj rozumových schopností

- ✓ u dětí se zvyšuje doba soustředění a zájem o určité aktivity prostřednictvím cílené hry a plněním úkolů
- ✓ děti získávají správné návyky chování ke zvířatům a lidem tím, že pozorují chování psa a jeho stavbu těla
- ✓ dochází ke zlepšení komunikačních dovedností a rozšíření slovní zásoby prostřednictvím pomůcek a zadávání úkolů
- ✓ nácvik sebeovládání je podporován krmením psa a dětem s poruchami artistického spektra vyhovuje srozumitelnost a jednoduchost psů, proto psi často plní roli prostředníka v komunikaci s ostatními

Rozvoj pohybových schopností

- ✓ rozvíjení hrubé a jemné motoriky
- ✓ relaxace klienta ve společnosti psa
- ✓ zvyšování motivace k pohybu formou společných her (Podané ruce, o.s., 2008).

2 PRÁCE CANISTERAPEUTA

Každý canisasistent nebo canisterapeut pracuje v týmu, dostává se do kontaktu s různými typy klientů v různých sociálních zařízeních a používá techniky a formy canisterapie. Jako v každé profesi i tady platí, že je nezbytné, aby canisterapeut dále profesně rostl, vzdělával se a byl v duševní rovnováze. Canisterapeutům jako dobrovolníkům hrozí syndrom vyhoření a je důležité mu předcházet správnými technikami. Tímto vším se budu zabývat v kapitole s názvem Práce canisterapeuta.

2.1 Canisterapeutický tým

Na canisterapii se podílí celá řada subjektů buď přímo nebo nepřímo. Za účastníky považujeme chovatele psa, majitele psa (psovoda), canisterapeutického psa jako koterapeuta, specialisty v pomáhajících profesích, klienta, sociální zařízení a rodinu. Zapojení dobrovolníka pomáhajícího s klientem se také v poslední době osvědčilo. Celý tým nemusí být vždy přítomen u canisterapeutického procesu, důležitější je jeho provázanost a komunikace mezi jednotlivými členy.

Pokud hovoříme o canisterapeutickém týmu, máme na mysli psovoda (canisterapeuta, canisasistenta) se psem. Aby mohl vzniknout důvěrný vztah mezi psovodem a psem, je zapotřebí spolupráce, důkladné poznání psa a vzájemná důvěra. V současné době u nás není sjednocená terminologie, a proto je osoba, která pracuje se psem nazývána buď psovodem, canisterapeutem, canisasistentem apod. (Tichá, 2007).

Jako **canisterapeutický pes** je označován pes, který je dobře socializovaný a disponuje vysokým tolerančním prahem vůči lidem a ostatním zvířatům (Leibetseder, 2004). O nezbytnosti testování psů se mluví poměrně hodně a většina canisterapeutických psů tuto zkoušku složilo. Trochu stranou zůstává druhý člen týmu - člověk a právě ten by měl mít nějaké vědomosti. Tyto vědomosti by se daly rozdělit do dvou skupin - na část kynologickou a část zaměřenou na klienta terapie. Z oblasti kynologické by se měl terapeut orientovat v anatomii a fyziologii psa, péči a nemocech přenosných ze zvířete na člověka. Druhá část by spočívala v odborném přístupu k danému klientovi, protože znalosti se budou lišit podle cílové skupiny, kterou bude canisterapeut při své práci preferovat (Tichá, 2002). Základem efektivní a úspěšné canisterapie je psovodova motivace a jeho dovednosti při práci se zvířaty a lidmi. Je důležité, aby si psovod osvojil metodiku canisterapeutické prá-

ce, aby věděl kdy smí a kdy ne canisterapii praktikovat a jaké pomůcky a potřeby mu budou v práci nápomocné (Tichá, 2007). **Psovod** je zpravidla majitelem psa, cvičí ho a skládá s ním canisterapeutické zkoušky. Vztah mezi psovodem a psem je velmi úzký a společně pracují jako tým. Psovod by měl být schopný předvídat reakce svého psa a měl by také vědět, kdy není schopný se terapie zúčastnit (Müller, 2005).

Požadavky na canisterapeutického psa jsou velmi odlišné od psů při jiných typech práce. Pes používaný mezi nemocnými a handicapovanými lidmi musí mít základy slušného chování, přípravou ovšem není myšleno klasické cvičiště, poslušnost či agility. Důležitější roli hrají vrozené povahové vlastnosti. Je důležité vzít na vědomí, že se pes mění a také může po čase reagovat na určité podněty jinak a není už pro canisterapii vhodný (Tichá, 2002). Výběr psa je prováděn na základě odzkoušení a testování zkušebními komisaři. Pro canisterapii není rasa psa tak důležitá, i když existují více a méně vhodná plemena, větší důraz je kladem na výchovu (Nerandžič, 2006).

2.2 Vzdělávání

Jedním z nedostatků canisterapie je neucelený koncept vzdělávání. Jako canisterapeutický pracovník je označován pracovník nebo dobrovolník, jehož vzdělání podle norem European Society for Animal Assisted Therapy (tzv. ESAAT) odpovídá úrovni canisasistent a canisterapeut (Eisertová, 2007). První ucelené standardy byly v ČR vytvořeny sdružením Pomocné tlapy ve spolupráci se SVOPAP s.r.o. SVOPAP je vzdělávací centrum s akreditací Ministerstva školství České republiky pro rekvalifikaci v oboru chovatelství zvířat, canisterapie a chovu, výcviku a úpravy psů (Nerandžič, 2006).

Canisasistent

Prvním stupněm, základním minimem, je kvalifikace canisasistent. Canisasistent je pracovník sociálních služeb nebo zdravotník s kompetencí k výkonu metody canisterapie (Tvrdá, 2008). Canisasistent musí absolvovat minimálně **15 hodin teorie a 20 hodin praxe** dle norem ESAAT. Dříve se pořádaly pouze víkendové kurzy, které brzy byly nedostatečné a byly nahrazeny kurzy týdenními, které přesahují požadovaný rozsah.

Pravomoce canisasistenta - proškoleného laika

Canisasistent laik může samostatně vykonávat aktivity za účasti zvířat - AAA. Nemá ovšem právo znát diagnózu ani anamnézu klienta, jakkoliv s ním manipulovat, či znát jeho

osobní údaje. Prostředí, kde může canisterapeut laik pracovat není moc, ale využívá se např. v domovech pro seniory, kde se určitě najde skupinka seniorů toužící po přítomnosti a pozornosti psa, nebo při přednáškové činnosti ve školách. V ostatních případech canisistent spolupracuje s osobou pečující o klienta jako je např. pečovatelka, zdravotní sestra, vychovatelka u AAA, u AAT to může být fyzioterapeut, pedagog či psycholog a v domácím prostředí je dohlížející osobou pečovatel nebo člen rodiny.

Pravomoce canisistenty - profesionála

Do pořádaných kurzů se taktéž přihlašují sociální pracovníci, zdravotní sestry, či jiní odborníci pracující v sociální, zdravotní nebo pedagogické oblasti. Jejich výhodou je znalost prostředí a klienta, diagnózy a anamnézy a proto po skončení kurzu je na jejich úsudku, zda budou pracovat samostatně nebo s pomocníkem.

Canisterapeut

Jak vyplývá z předcházejícího textu, skutečných canisterapeutů je opravdu málo. Jsou to lidé, kteří splnili všechny podmínky stupně canisistent a mají za sebou dlouhodobou praxi. Podle norem ESAAT minimální vzdělání canisterapeuta odpovídá **220 hodinám teorie a 40 hodinám praxe** (Anitera, 2009).

2.3 Duševní hygiena

Duševní (mentální) **hygienou** rozumíme systém vědecky propracovaných pravidel a rad, které slouží k udržení, prohloubení nebo znovuzískání duševní rovnováhy (Míček, 2003). V užším slova smyslu rozumíme mentální hygienou boj proti duševním nemocem. Člověk, aby mohl optimálně fungovat by měl být schopný realisticky odrážet realitu, řešit úkoly na úrovni, reagovat na podstatné podněty a dále duševně růst a zdokonalovat se (Křivohlavý, 2003). Toto všechno je nesmírně důležité u všech lidí, ať vykonávají jakoukoliv profesi či činnost, ale o to důležitější je mentální hygiena u pomáhajících a dobrovolnických činností, mezi které canisterapie bezpochyby patří. Jen tehdy může pomáhající odvádět dobrou práci a poskytovat kvalitní péči klientům, pokud je sám duševně zdravý a v celkové pohodě.

U pomáhajících profesí může lehce dojít k vyčerpání, pokud své úsilí přeženou. V takovém případě se jedná o jev známý jako „**vyhoření**“, v anglickém jazyce „burnout“. *„Vyhoření je formálně definováno a subjektivně prožíváno jako stav fyzického, citového a*

duševního vyčerpání, způsobeného dlouhodobým pobýváním v situacích, které jsou emocionálně mimořádně náročné. Tato emocionální náročnost je nejčastěji způsobena spojením velkého očekávání s chronickými situačními stresy“ (Pinesová, Aronson, 1988, str. 113). Mezi příznaky syndromu vyhoření lze zařadit tělesné oslabení, beznaděj a bezmoc, negativní postoj vůči lidem, práci a životu celkově. Lidé, kteří berou své zaměstnání spíše jako poslání, předpokládají, že jim práce naplní smysl života, jsou vysoce motivováni a mají velká očekávání, jsou nejvíce zranitelní a častěji jsou postiženi syndromem vyhoření. Tito lidé se při zjištění příznaků domnívají, že selhali a jejich veškerá snaha je tedy marná, neboť už nemají nic hodnotného, co by mohli nabídnout.

V boji proti syndromu vyhoření je důležitá prevence. Existují dvě skupiny prevence, první skupinou jsou postupy interní zaměřující se na osobu ohroženou vyhořením a druhou skupinou jsou postupy externí upravující vnější podmínky. **Interní** (kognitivní) **přístupy** předpokládají výskyt vyhoření u lidí, kteří jsou velmi úzce zaměřeni na jeden cíl. Ukazuje se, že odolnější k psychickému vyhoření jsou ti, kteří úspěch chápou pouze jako vedlejší produkt své činnosti. **Externí přístupy** se zakládají na sociální opoře, tak aby pomáhající nemohli upadnout do stavu vyhoření (Křivohlavý, 2003). Postup pro nás trochu nedostupný je uzákoněn v Izraeli a některých severovýchodních zemích. Zdejší učitelé učí v šestiletých cyklech a každý sedmý rok mají nárok věnovat se studiu a jezdit na stáže. V našich podmínkách nic takového zákon neumožňuje, a proto bychom se měli naučit říkat ne, nepřijímat úkoly, na které sami nestačíme a vybírat si dovolenou, na kterou máme ze zákona nárok. Důležité je uvědomit si a uspořádat své priority a snažit se najít i v rutinní práci zajímavé prvky. Výše uvedené poznatky souvisí také s asertivním chováním a komunikací. Asertivitou lze chápat otevřený a jednoznačný postoj projevit své názory a zároveň schopnost respektovat druhé. Asertivní člověk není přehnaně skromný, je schopný odmítnout, omlouvá se jen tehdy, pokud má potřebu se omluvit, ví, čeho chce dosáhnout a nedělá mu těžkosti zeptat se, pokud něco neví nebo něčemu nerozumí (Novák, 2010).

Ve spojitosti s prevencí syndromu vyhoření bývá často zmiňována **supervize**. Supervizí rozumíme mezilidské působení, supervizor se setkává se supervidovaným za účelem zlepšit schopnost supervidovaného účinně pomáhat lidem a chránit nejlepší zájmy klienta. Při supervizi se můžeme nejen soustředit na vlastní obtíže v práci, ale i podělit se supervizorem o část odpovědnosti za práci s klienty. Supervize je ústřední formou podpory a součástí neustálého učení a profesního vývoje. Dobrý supervizor může naučit lépe si poradit s

objemem práce efektivněji využívat vlastní zdroje. Lidé pracující v pomáhajících profesích si často stěžují na to, že jim samým se nedostává podpora a podpora klientů jim odsává značné množství energie (Hawkins, Shohet, 2000). Supervize byla původně součástí poradenství, psychoterapie a sociální práce. V posledních letech je stále více žádána a oceňována v pomáhajících profesích, medicíně, školství. Tento pojem může vyvolávat vyšší kontrolu nebo pocit hodnocení, spíše než hrozbou je supervize bezpečná, laskavá a obohacující zkušenost (Český institut pro supervizi, 2006).

2.4 Canisterapie u jednotlivých skupin klientů

Využití canisterapie je široké, věkové omezení neexistuje a v posledních letech se objevují stále nové oblasti přínosu canisterapie. Užitek z této terapie není podmíněný existencí závažného problému a jakýkoliv kontakt se zvířaty má blahodárny vliv. Uplatnění nachází canisterapie také v prevenci šikany a agresivity v mateřských, základních či zvláštních školách (Novotná, Zourková, 2004).

Canisterapii je vhodné využívat jako podpůrnou terapii k dosažení lepšího psychosociálního zdraví klientů s mentálním, smyslovým či tělesným postižením, v logopedii atd. Pozitivní přínos canisterapie byl zaznamenán nejenom u osob s postižením, ale i u klientů trpících deprivací, pocitu osamělosti a nejistoty. U konkrétních jedinců se mohou vyskytnout překážky, které využití terapie vylučují nebo omezují. Jedná se o klienty, kteří s canisterapií nesouhlasí, trpí chorobným strachem ze psů - kynofobií nebo pokud dochází při kontaktu se psem k alergii. Terapie pomocí psů se zvažuje také v případě astmatu, při imunitních či onkologických onemocněních (Tichá, 2007).

Nejčastěji se canisterapie využívá u klientů, kteří jsou znevýhodněni některým z následujících postižení nebo onemocnění:

Mentální postižení - zde pomáhá canisterapeutický pes u dětí s různým stupněm postižení s cílem udržení delší pozornosti dítěte. Pejsek zde vystupuje jako kamarád a společník a prostřednictvím hry dochází ke sbližování s okolím a ke zlepšení komunikace. Výsledkem rehabilitační činnosti je zlepšení hrubé a jemné motoriky, uvolnění spastických končetin nebo rozvoj dětské fantazie.

Tělesně postižení – koterapeut působí proti osamělosti, izolaci od okolí a motivuje ke cvičení, které je velmi důležité. Postižený péčí o psa zapomíná na vlastní starosti a případnou bolest.

Smyslové postižení - u klientů nevidomých a neslyšících jsou využíváni psi asistenční i canisterapeutičtí. Psi varují před případnými překážkami a usnadňují orientaci v prostoru, zvyšují nezávislost a sebedůvěru jedince s handicapem.

Autismus - u autistických dětí bývá hlavní problém komunikace s okolním světem. Psi si dokáží poradit i s takovýmto problémem, plní roli prostředníka a přispívají k duševní rovnováze autistů.

Epilepsie - pro osoby trpící epilepsií je pes nápomocný schopností předvídat záchvat, zmírnit jeho důsledky a celkově působí jako uklidňující faktor.

Psychologická a psychiatrická onemocnění - u těchto onemocnění vystupuje pes jako prostředník mezi pacientem a ošetřujícím personálem. Díky péči o psa se pacient stává méně apatický, otupělý a pasivní. Výborné výsledky ukazuje canisterapie též u týraných a zneužívaných dětí.

Logopedie - v logopedii pomáhá pes s nácvikem bezchybné výslovnosti a při obohacování slovní zásoby.

Geriatric - geriatric je důležitým oborem, kde se canisterapie hojně využívá. Staří a opuštění lidé dostávají od psa lásku a pocit vzájemné potřebnosti. Prostřednictvím péče o psa si senioři dopřávají více pohybu a objímáním či mazlením jim pes kompenzuje zanedbávanou hmatovou stimulaci. Pejsek dává také svému pánovi jistotu a věrnost ve vztahu a napomáhá při zmírnění ztráty životního partnera. Navíc nerozlišuje podle vzhledu či nemoci, nýbrž podle vnitřních hodnot člověka (Canisterapeutické centrum Zlín, 2008-2010).

2.5 Techniky a formy využívané při práci canisterapeuta

Techniky canisterapie lze označit jako konkrétní postupy práce, které vybírá canisterapeut společně s klientem nebo jeho zástupcem. Mezi tyto techniky lze zařadit hry, cvičení, motivaci ke komunikaci a interakci, zklidnění a hlavně také polohování, které v této podkapitole blíže popíši.

Polohování je podpůrná metoda zakládající se na přímém fyzickém kontaktu klienta a psa. Před započítím této metody by měla být navozena důvěra klienta k psovi, proto se doporučuje začínat tuto metodu v přítomnosti rodičů, blízké osoby a až poté zůstat s dítětem samotným. Aby bylo polohování úspěšné, je potřeba zajistit dostatek klidu a času, následný efekt se někdy ukáže už po několika pokusech, jindy třeba až po roce (Benešová, Zouharová, 2007).

Při metodě polohování se využívá vyšší tělesné teploty psa, která je zhruba o jeden stupeň Celsia vyšší než tělesná teplota člověka. Kvůli vyšší teplotě dochází k lepšímu prohřátí těla a následnému uvolnění svalů a klient je lépe připraven k dalším činnostem (rehabilitační činnost, mytí..). Přítomnost psa působí nejen na prohřátí těla, ale klient reaguje i na rytmus dechu a tepu psa. Rytmus dechu je nástrojem k uvolnění a ke zklidnění a zpravidelnění dochází spontánně. Při polohování se používá jako jedna ze základních technik olizování, při kterém se dokáží dobře uvolnit křeče v břiše a sevřené ruce. Kromě olizování jsou dalšími stimuly dotek psí srsti, dotek čenichu či přirozený pach zvířete. Tyto všechny stimuly motivují klienty k větší spolupráci. Důkazy fungování polohování jsou mnohé - klient si může psa pohladit, může se dotknout jeho tlapek či uší a tím si procvičuje jemnou motoriku, dochází ke zvýšení hladiny hormonů dopaminu, endorfinů a oxytocinu. Někteří klienti se během polohování rozmluví a snaží se vykládat o svých pocitech, jiným se na základě přítomných vjemů rozvíjí citový život.

Nejlepších výsledků lze docílit u klientů se zdravotním postižením, kteří trpí svalovými křečemi (spasmy) u dětí s dětskou mozkovou obrnou (tzv. DMO) nebo u klientů trpících třesem. Během polohování dochází k viditelným zlepšením, což se při lékové indikaci nedaří tak dobře a tyto léky mají často negativní vedlejší účinky. Aplikace je možná i u osob s postižením mentálním, smyslovým a kombinovaným. Při tomto výkonu je pes zatěžován fyzicky i psychicky, proto je po skončení polohování nutné proběhnutí a následný odpočinek. Polohování je pro psa velmi náročné a jelikož musí klidně ležet až půl hodiny, není to pro něj přirozené (Hrůzová, Šubr, 2008).

Obrázek 1 Skupinové polohování (Canisterapeutické centrum Zlín, 2008 - 2010).

Obrázek 2 Polohování jednoho klienta s dvěma psy (Canisterapeutické centrum Zlín, 2008 - 2010).

Tabulka 1 Osvědčené možnosti poloh (Benešová, Zouharová, 2007).

Osvědčené možnosti poloh			
pozice	2-3 psi	pomůcky	1 pes
na zádech, pes pod dolními končetinami	1. pes pod DK, 2. pes po boku, druhý bok fixován podkovou	← polštář→ podkova→	pes pod DK, klient sedí, tělo opřeno o pedagoga, nebo leží v podkově
na zádech, psi po stranách	1. pes po pravém boku, 2. pes po levém boku, event. 3. pes pod DK, HK - podél těla - kolem krku psa	←polštář→ ←válec pod DK→ podkova→	pes po jednom boku, druhý bok fixován podkovou
na boku	1. pes z čelní strany (hrudník a břicho), 2. pes zádová strana nebo zadní strana DK, pokud je 3. pes – možno obě místa,	←polštář→ ←válec mezi DK→ podkova→	pes buď z čelní či zádové strany, zbývající strana dopolohována podkovou
vkleče	klient leží na patách, obličej a HK položeny na 1. psu 2. pes může olizovat HK a obličej		klient klečí na patách, obličej a HK položeny na psa
na bříšku	klient leží na břiše či mírně na boku, obličej položený na hrudníku psa		klient leží na břiše či mírně do boku, obličej položený na hrudníku psa

Canisterapeut při své práci využívá jednu z těchto forem canisterapie:

- ✓ návštěvní program – návštěvní program je nejrozšířenější formou spočívající v pravidelných návštěvách canisterapeutického týmu v sociálním zařízení nebo domácnosti klienta
- ✓ jednorázové aktivity - jednorázové aktivity zahrnují přednášky pro širokovou veřejnost nebo pouze pro určitou část populace. Jednorázové aktivity mohou být realizovány formou prezentací, ukázek nebo setkání pro zdravé i postižené klienty.
- ✓ pobytový program – pobytové programu se využívá na různých táborech, pobytů na statcích či ekofarmách. Pobytový program bývá kombinací zooterapií s ozdravnými či poznávacími prvky.
- ✓ rezidentní program - rezidentní program se vyznačuje trvalou přítomností zvířete v různých zařízeních, zvíře je zde umístěno natrvalo (Freeman, 2007).

3 SDRUŽENÍ CANISTERAPEUTŮ

V současné době existuje několik typů sdružení, ve kterých mohou být canisterapeuté zaregistrováni. Tyto sdružení jsem rozdělila do tří typů: organizace zastřešující, testovací a vzdělávací.

3.1 Organizace zastřešující

International Association of Human - Animal Interaction Organizations (tzv. IAHAIO)

IAHAIO v překladu znamená Mezinárodní organizace sdružující společnosti zabývající se výzkumem vztahů mezi člověkem a zvířaty. Tato organizace vznikla v roce 1990 s cílem sloučit národní asociace a příbuzné organizace zabývající se pokrokem v porozumění a uznáním vztahu mezi zvířaty a lidmi. Hlavní funkcí je poskytovat plnou podporu všem členským zemím. Se vzrůstajícím zájmem o tento mladý vědní obor se hlavní funkcí IAHAIO stává zprostředkování posledních výsledků a podpora výzkumu. IAHAIO je organizována výhradně pro dobročinné, vědecké, literární nebo vzdělávací účely. Posláním je propagovat výzkum, vzdělávání a sdílení informací o interakci mezi člověkem a zvířetem a jedinečné postavení, které zvířata zaujímají v pocitu životního blaha člověka a kvalitě života (International Association of Human – Animal Interaction Organizations, 2009).

Delta Society

Delta Society je nezisková organizace sdružující jednotlivce se společnou vášní - láskou ke zvířatům. Posláním je vytvářet rozdíly v naší společnosti a napříč celým světem. Delta Society je organizací sloužící lidem a její snahou je zlepšení lidského života. Toho se snaží docílit prostřednictvím kladnými interakcemi se zvířaty. Podle Delta Society jsou lidé zdravější a šťastnější díky společnosti a terapii za pomoci zvířat, která pozitivně ovlivňuje každodenní život.

Posláním této organizace je pomoc světu ve snaze zlepšit lidské zdraví skrze vzájemnou interakci mezi zvířaty a lidmi. K dosažení poslání se organizace zavazuje ke:

- ✓ vzdělávání zdravotnického personálu v oblasti cílené léčby pomocí zvířat nebo v oblasti návštěvních aktivit za pomoci zvířat
- ✓ poskytování kvalitní terapie a k snaze vzbudit zájem dobrovolníků

- ✓ zplnomocnění jedinců s postižením s cílem zvýšit kvalitu jejich života poskytováním adekvátní péče a pomoci zooterapie
- ✓ zvýšení povědomí o výzkumu, který prezentuje pozitivní vliv zvířat na lidské bytosti (Delta Society, 2009).

Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (tzv. AOVZ)

Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům byla založena v roce 1995 v Praze za účelem šíření a prohlubování pozitivních vlivů soužití lidí se zvířaty. Cílem asociace je vzdělávání široké veřejnosti, podporování odpovědného přístupu při chovu malých zvířat a seznámit s výsledky vědeckých prací o vztazích lidé - zvířata. Mezi zřizujícími členy lze spatřit takové odborníky české psychologie jako prof.PhDr. Zdeňka Matějčka, Csc. nebo gerontopsychiatra doc. MuDr. PhDr. Miloše Vojtěchovského. Asociace je členem IAHAIO a byla hlavním pořadatelem nejúspěšnější konference v Praze roku 1998.

Canisterapeutická asociace (tzv. CTA)

Canisterapeutická asociace byla založena roku 2003 s cílem zastřešovat, vést, sjednotit canisterapeutické organizace a prosadit jejich cíle. Posláním CTA bylo zvyšování odbornosti pracovníků v canisterapii a šíření propagace a osvěty. Dnes už zaniklá CTA odsouhlasila tři dokumenty: Etický kodex canisterapeutického týmu, Základní minima pro uchazeče a Metodiku aktivit se psem jako součást ucelené rehabilitace.

European Society for Animal Assisted Therapy (tzv. ESAAT)

V překladu znamenající Evropská asociace AAT vznikla v Rakousku v roce 2004 opět s cílem zastřešit národní organizace zabývající se zooterapií. Záměrem ESAAT je vznik společných standardů a vytvoření nové mezinárodně uznané profese. Organizace je autorem rozdělení dobrovolníků věnujících se canisterapii na canisasistenty a canisterapeuty. Organizace chce realizovat studijní obor týkající se zvířaty podporované terapie na Veterinární univerzitě ve Vídni (Tichá, 2007).

3.2 Organizace zkoušecí, testovací

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík

Výcvikové sdružení vzniklo v roce 2001 a zabývá se přípravou trenérů, výcvikem canisterapeutických týmů a věnuje se také praktikování odborné canisterapie. Impulsem k založení této školící organizace byla potřeba canisterapie vykonávané na profesionální úrovni. Roku 2008 se sdružení Hafík stalo akreditovaným dobrovolnickým centrem a o rok později také členem klubu neziskových organizací ČR. Organizace se také specializuje na tábory, rehabilitační pobyty, šíření osvěty pro širokou veřejnost a na výcvik canisterapeutických psů a instruktorů. Pokud chce canisterapeutický tým skládat zkoušky pod vedením sdružení Hafík, musí předem splnit následující podmínky:

- ✓ canisterapeutický tým musí být ve sdružení zaregistrován, věková hranice 18 let
- ✓ vyžaduje se několikaměsíční spolupráce se sdružením
- ✓ absolvování teoretické i praktické přípravy

Zkoušky pořádané občanským sdružením Hafík se skládají z části teoretické a praktické. Těmto zkouškám předchází vstupní test a příprava týmu. Příprava týmu obsahuje část teoretickou orientovanou na oblast psychologie, pedagogiky, práce s klientem s různým postižením a na oblast kynologickou a část praktická má užší zaměření na dílčí dovednosti a modelové situace. Po složení zkoušek získá canisterapeutický tým certifikát (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, 2007).

Pomocné tlapky o.p.s.

Pomocné tlapky o.p.s. se už od svého založení roku 2001 zabývají asistenčními psy a kromě toho i canisterapií. Tomuto sdružení se v oblasti canisterapie podařilo vyškolit už více jak 70 canisterapeutických týmů, které navštěvují nejrůznější sociální zařízení. Příprava canisterapeutického týmu na zkoušky probíhá u Pomocných tlapek takto: v rámci canisterapeutických zkoušek se jako psovod dozvíte užitečné informace do praxe, dozvíte se o metodách a formách canisterapie, klienti a péče o psa nebude opomenutá. Canisterapeutické zkoušky se opakují každým rokem, monitoruje se měnící se povaha psa. Při testování, které sestává z povelů základní poslušnosti a modelových situací (celkem 12 jednotlivých disciplín), které mohou v zařízeních nastat, je cílem vyloučit psy agresivní, nespolečenské nebo jiným způsobem nevhodné pro zooterapii. Pokud se stane, že jako tým u

zkoušek neuspějete, sdružení Vám poradí, jak se psem pracovat a zkoušky si zopakujete za půl roku znovu. Na internetových stránkách organizace najdou zájemci přehled doporučené odborné literatury o canisterapii i veškeré informace týkající se termínů zkoušek. Poplatek za canisterapeutické zkoušky činí 1 000 Kč a za každé přezkoušení psa se platí 250 Kč (Pomocné tlapky o.p.s. - canisterapie, 2009 - 2010).

HELLPES o.s.

Hellpes je první a ojedinělou organizací svého druhu v České republice, která pomáhá zdravotně postiženým jedincům s integrací, soběstačností a samostatností pomocí speciálně vycvičených psů. Poskytuje také komplexní soubor souvisejících služeb od školení žadatele přes školení klienta až po servis po celou dobu aktivní práce psa. Hellpes cvičí psy vodící pro osoby se zrakovým postižením, psy pro canisterapii, psy asistenční a další. Většina psích společníků plní kromě opory zdravotně postižených i úlohu canisterapeutického psa. Hellpes se mimo jiné zabývá speciálním výcvikem psů pro canisterapii a testuje budoucí canisterapeutické týmy za přítomnosti pacientů z Psychiatrické léčebny Bohnice. Výhodou je, že zkoušky probíhají v reálných prostorech léčebny a lékaři s terapeuty mohou uchazečům o canisterapii zodpovědět případné dotazy. Odborníky je posuzována vhodnost majitele psa pro canisterapii, zde je obzvláště důležité, aby byl majitel psa vyrovnaný, pohodový a rozhodný člověk. Testováním a školením Hellpes prošlo již více než 262 canisterapeutických týmů a většina z týmů, které složily zkoušky již našla uplatnění v sociálních nebo zdravotnických organizacích po celé republice. Občanské sdružení je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb, dbá se zde na odbornou úroveň a vzdělávání pracovníků a klient má právo vybrat si psa dle svých představ a potřeb (Hellpes, 2006).

Podané ruce o.s.

Canisterapeutické týmy vyškolené sdružením Podané ruce se věnují canisterapii zejména na Moravě a ve Slezsku. Zájem ze strany sociálních zařízení je obrovský a sdružení aspiruje o výchování kvalitních týmů, které by byly užitečné ostatním. Kromě testování týmů sdružení realizuje canisterapeutické víkendy, v rámci nich proběhne i testování povahových vlastností psa a odborný seminář pro psovody. Odborný seminář absolvuje psovod pouze při prvním skládání canisterapeutických zkoušek. Celá akce je početně omezena, je nutno se přihlásit předem a zaplatit související poplatky. Canisterapeutický víkend proběhl

6.-7.3.2010 v Frenštátu pod Radhoštěm v chatové osadě Liščí mlýn a byl plně obsazený. V sobotu se dopoledne konaly povahové testy, v odpoledních hodinách následoval odborný seminář, kde byly zmíněny poznatky o canisterapii jako alternativní léčbě, canisterapii v praxi a ukázky polohování a nakonec různé duševní nemoci. V neděli následovaly další body testování a v odpoledních hodinách vyhodnocení a předání osvědčení. Součástí zkušebního řádu sdružení jsou tyto jednotlivé disciplíny:

- ✓ kontrola poslušnosti, setkání s rozhodčím
- ✓ kontrola dráždivosti a útlumu, reakce na cizí psy
- ✓ hlouček lidí, reakce na běžícího člověka a pád
- ✓ reakce na invalidní vozík, způsob přijímání pamlsku psem
- ✓ simulace návštěvy u postiženého (Podané ruce o.s., 2008).

Canisterapeutické zkoušky lze skládat také u Canisterapeutického sdružení Jižní Morava, u Cantes o.s., Sirius Třebíč nebo u sdružení Psi pro život.

3.3 Organizace vzdělávací

SVOPAP s.r.o.

Společnost SVOPAP je právnický subjekt, který se od zaměřuje na možnosti vzdělávání dospělých v oblasti chovatelství zvířat. Všechny pořádané kurzy získaly akreditaci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zemědělství ČR. Centrum také pořádá rekvalifikační kurzy pod názvem Canisinstruktor pro rozvoj lidské osobnosti. Tento kurz je určen pro zájemce o canisterapii, kteří se po absolvování mohou uplatnit v centrech sociální rehabilitace, v denních stacionářích nebo domovech pro seniory. Náplní kurzu je jednak teoretická příprava - anatomie a fyziologie psa, hygiena, výživa psa, etika a etologie psa, jednak studium speciálních předmětů - obecná psychologie, vývojová psychologie, praktická manipulace a výchova psa. Za stěžejní lze pokládat praktickou výuku využití a testování povahy psa. Cena celého kurzu trvajícího 4 - 5 měsíců včetně materiálů je 13 500 Kč. Po úspěšném absolvování a složení zkoušky získá absolvent certifikát s celostátní platností (SVOPAP vzdělávací centrum, 2010).

V Brně na pedagogické fakultě probíhají pod vedením doc. PhDr. Jany Veselé, Ph.D. a Bc. Vladimíry Caskové postgraduální kurzy využití zvířat v léčebném a pedagogickém procesu. Dále na Filozofické fakultě je vyučován předmět zooterapie. Na české zemědělské univerzitě v Praze lze studovat v rámci bakalářského studia na Fakultě agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů předmět Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti. Dokonce byl podán návrh na vytvoření samostatného oboru týkající se této problematiky. V Českých Budějovicích první zavedli jako studijní obor zooterapie v rámci Zdravotně sociální fakulty pod vedením děkana prof. MUDr. M. Velemínského, CSc. (Nerandžič, 2006).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

V praktické části bakalářské práce se budu věnovat dobrovolníkům, kteří se rozhodli obětovat canisterapii svůj volný čas. Canisterapie je specifickou činností, která je pro canisterapeuty dá se říci koníčkem, aktivitou, které se věnují po skončení pracovní doby. V České republice je poskytování canisterapie ve většině případů bezplatné. Kromě toho, že canisterapeuté se této činnosti věnují ve volném čase a bez nároku na odměnu, tak mají také jisté náklady v podobě seminářů, canisterapeutických zkoušek a veterinární péče o psa. Ve výzkumné části bych chtěla přijít na to, jaká byla motivace canisterapeutů, jakým klientům se věnují, jestli absolvovali přednášky, jestli se setkali s pojmem supervize a jaké jsou jejich názory na tyto otázky.

V rámci výzkumu jsem navštívila s canisterapeuty: polohování v canisterapeutickém centru ve Zlíně, domov pro seniory v Otrokovicích Senior a Základní školu praktickou a speciální v Bystřici pod Hostýnem.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumné části je zmapovat práci osob věnujících se se svým psem canisterapii a poukázat na specifika, které se v práci canisterapeutů objevují a jaké formy podpory při své práci využívají a které by jim mohly pomoci.

Dílčí cíle:

- zmapovat vzdělání, které mají lidé věnující se terapii pomocí psů a jak se dále vzdělávají v oblasti canisterapie,
- nastínit s jakými klienty nejčastěji pracují a jaká je spolupráce v zařízeních kam docházejí,
- zjistit, jestli canisterapeuté narazili na nějaké překážky v zařízeních kam docházejí a pokud ano, tak čeho se překážky týkaly a jak je řešili,
- zjistit, jestli canisterapeuté znají pojem supervize, popřípadě jestli měli možnost se supervize zúčastnit,
- zmapovat, jak canisterapeuté reflektují svoji práci.

4.2 Druh výzkumu

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila **kvalitativní výzkum**. Kvalitativní výzkum jsem zvolila z důvodu, že jsem chtěla do dané problematiky proniknout do hloubky. Kvalitativní přístup využívá principů jedinečnosti a neopakovatelnosti. Je to přístup, který pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných či nekvantifikovatelných vlastností zkoumaných fenoménů vnitřní i vnější reality využívá kvalitativních metod. Kvalitativní výzkum jde do hloubky zkoumaných jevů, které se snaží zároveň začlenit do širšího kontextu. V průběhu nezaujímá výzkumník tak velkou distanci od zkoumaných subjektů, naopak je s nimi v bližší, spíše neformální interakci (Miovský, 2006).

Člověk, tj. i výzkumník spoluvytváří realitu, na kterou je možné nahlížet z nekonečně mnoha perspektiv, proces poznávání je současně procesem neustálé interpretace. Realitu je třeba spíše interpretovat než objevovat. Neomezujeme se pouze na vybrané proměnné. Pole zůstává velmi otevřené a výzkumník až v průběhu výzkumu zjišťuje, jaký význam proměnné mají a jak se ovlivňují. Výzkumník je sám účastníkem a osobní vztah s účastníky výzkumu je základním předpokladem k úspěchu. Žádný výzkumník není bez předsudků a nezátížený svými zkušenostmi a s tímto faktem je třeba počítat. Mnohé výzkumy není možné opakovat, neboť některé procesy se odehrávají pouze jednou či velmi zřídka a jsou vázány na celkový kontext. Výzkumník nese odpovědnost vůči sobě a společnosti za to, co objeví, musí pečlivě zvážit, jaké důsledky může svojí vědeckou činností způsobit.

Pro kvalitativní přístup je charakteristický předpoklad, že validita poznatků, které o vnějším a vnitřním světě získáváme prostřednictvím vědeckého zkoumání, je úměrná naší schopnosti porozumět a vysvětlit, jak se na tomto procesu podílí samotný výzkumník (Miovský, 2006).

4.3 Metody výzkumu

Jako metody výzkumu jsem zvolila **zúčastněné pozorování** a **polostrukturovaný rozhovor**. Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Používá se pro něj označení také hloubkový rozhovor. Kvale (1996) označuje hloubkový rozhovor jako metodu, jejímž cílem je získat vylíčení světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsaných jevů. Dotazovaných canisterapeutů jsem se ptala jednot-

livě a pomocí předem připravených otázek, jednalo se tedy o polostrukturovaný rozhovor. Na začátku rozhovoru jsem se představila, ujistila canisterapeuta o anonymitě, požádala jsem o souhlas k nahrávání a zapnula jsem diktafon. Nejdříve jsem měla připravených pár otázek úvodních a od nich jsem plynule přešla k otázkám hlavním. Na konci rozhovoru jsem se dotazovaného zeptala, jestli má nějaké dotazy nebo jestli by sám chtěl ještě něco doplnit k některé z otázek. Potom jsem poděkovala za poskytnuté informace a rozloučila se (Švaříček, Šed'ová, 2007).

Zároveň jsem použila zúčastněné pozorování, abych si rozšířila vědomosti získané z odborné literatury a dozvěděla se, jak probíhá canisterapie u seniorů, jak při polohování a jak se liší od aktivit se psem atd. Zúčastněné pozorování nebylo pro výzkum stěžejní, sloužilo spíše pro mě. V canisterapeutickém centru jsem si při hodině canisterapie sedla bokem, abych nerušila, při polohování je hodně důležitý klid. V domově pro seniory jsme s canisterapeutem obcházeli pokoje a já jsem si v pokoji stála stranou a pozorovala, co se bude dít. V Základní škole praktické a speciální canisterapie probíhala v tělocvičně a střídaly se tam různé skupinky dětí. Speciální pedagog mě zasvětil do stručných diagnóz přítomných dětí. U aktivit se psem byl velký hluk, ale zase tu panovala přátelská atmosféra a všechny děti odcházeli zpět na vyučování zklidněné a spokojené.

Otázky rozhovoru jsem rozdělila do pěti částí: úplně na začátek jsem umístila otázky úvodní neboli orientační týkající se věku canisterapeutů a rasy jejich psa. Druhou část otázek jsem zaměřila na motivaci, třetí část se týkala vzdělávání canisterapeutů a přednášek a seminářů. Čtvrtou část jsem orientovala na canisterapeutický proces a klienty a pátou oblast na otázky týkající se duševní hygieny a supervize.

4.4 Výzkumný vzorek

Výběr vzorku jsem provedla záměrně, respondent musel splňovat podmínku akreditovaného canisterapeuta a musel se této činnosti v současné době aktivně věnovat. Vzhledem k tomu, že jsem se se všemi respondenty chtěla sejít osobně, tak jsem se zaměřila na oblast Zlína a Přerova. Ve Zlíně jsem oslovila canisterapeutické centrum a od Ing. Vlkové jsem dostala několik potencionálních kontaktů. Dané canisterapeuty jsem kontaktovala a pokud měli zájem a čas, tak jsem si s nimi domluvila osobní schůzku. Z okolí Zlína jsem udělala rozhovor s pěti canisterapeuty. Z okolí Přerova jsem udělala rozhovor s jedním canistera-

peutem, který se canisterapií žíví. Můj výzkumný vzorek činilo tedy šest canisterapeutů, 4 ženy a 2 muži. Jsem velice ráda, že se mi podařilo udělat rozhovor s canisterapeutem profesionálem, neboť zbylých 5 respondentů se věnuje canisterapii v rámci svého volného času jako dobrovolníci bez nároku na odměnu. Rozhovory probíhaly u dvou respondentů doma, se třemi respondenty jsem se setkala v kavárně a s jedním respondentem jsem se byla podívat, jak probíhá canisterapie u mentálně postižených dětí a rozhovor proběhl poté. Výzkum jsem realizovala v období ledna až března 2010.

Do výzkumného vzorku jsem zahrнула několik otázek z rozhovoru.

Otázky ohledně věku a rasy psa/feny, jsou otázky úvodní.

- **Věk** - věk byla pouze orientační otázka, zajímalo mě, v které části dospělosti se respondenti canisterapii věnují.

Tabulka 2 Věk canisterapeutů

Období dospělosti dle Vágnerové	Mladá dospělost 20-40 let (Vágnerová, 2007)	Střední dospělost 40-50 let (Vágnerová, 2007)	Starší dospělost 50-60 let (Vágnerová, 2007)
Počet respondentů	4 respondenti (3 ženy, 1 muž)	1 respondent (1 žena)	1 respondent (1 muž)

Více jak polovina mých respondentů (přesně čtyři) se nacházejí v mladé dospělosti. Průměrný věk respondentů je 38 let (vypočítáno aritmetickým průměrem).

- **Jak dlouho máte psa/fenu a jakou rasu?**

Tabulka 3 Rasa psů/fen respondentů

Rasa psa/feny	Zlatý retrívr	Kolie (krátkosrstá, dlouhosrstá, border kolie)	Německý vlčák	Český strakatý pes
Počet respondentů	1 respondentka	3 respondenti (2 ženy a 1 muž)	1 respondent	1 respondentka

Jak z tabulky vyplývá, tak 3 respondenti vlastní kolii. *Respondentka 3* vlastní kolie dvě a *respondent 6* má dva německé vlčáky. Respondenti, kteří si pořizovali psa účelně se svěřili

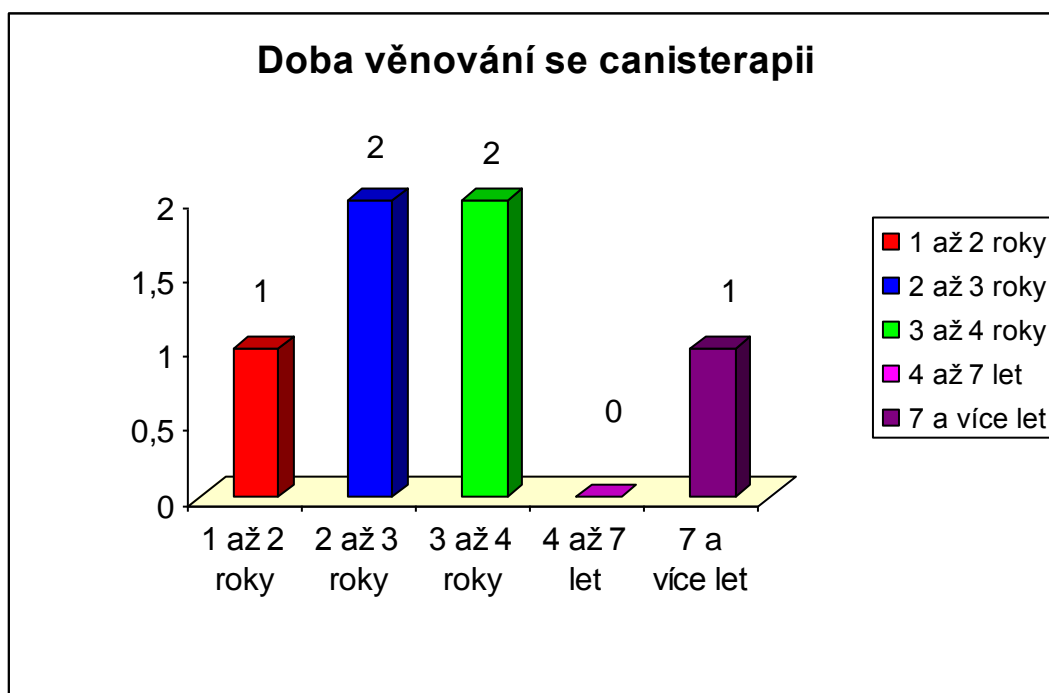
s tím, že se na canisterapii nejvíce hodí retrívr (zlatý, labradorský), také odpověděli, že retrívrů je v současné době přespříliš, proto hledali jinou rasu.

Věk psů/fen je různý. Pohybuje se od tří do devíti let. Zajímavá je odpověď *respondenta 6*, který si německé vlčáky vzal vycvičené od policie. Sám dělal psovoda a psy si vytipoval a vybral si je kvůli jejich povaze v poměrně pozdním věku, jednu fenu si vzal v 7 letech a až poté s ní skládal canisterapeutické zkoušky.

Otázka Jak dlouho se věnujete se svým psem canisterapii? je z otázek zabývajících se motivací, viz kapitola 5.1.

• *Jak dlouho se věnujete se svým psem canisterapii?*

Graf 1 Doba věnování se canisterapii

Respondenti se věnují canisterapii průměrně tři a půl let (vypočítáno pomocí aritmetického průměru). Nejdéle se canisterapii věnuje respondentka 1, která je zároveň jedna ze zakladatelek canisterapeutického centra a v oblasti terapie pomocí psů se pohybuje už téměř sedm a půl let.

Otázka týkající se vzdělání a profese canisterapie je z otázek zaměřujících se na vzdělávání, viz kapitola 5.2.

• *Jaké je Vaše vzdělání? Jakou profesi vykonáváte?*

Tabulka 4 Vzdělání canisterapeutů

Druh absolvovaného vzdělání	Základní vzdělání	Střední vyučení	Střední škola s maturitou	Vysoká škola bakalářské studium	Vysoká škola magisterské studium
Počet respondentů	0 respondentů	1 respondent (žena)	4 respondenti (2 ženy, 2 muži)	1 respondent (žena)	0 respondentů

Jak vyplývá z tabulky, tak 4 z 6 respondentů mají vzdělání středoškolské s maturitou. Jedna respondentka absolvovala bakalářské studium a zároveň vyšší odbornou školu, kromě titulu Bc. má tedy i titul DiS.

Co se týče zaměstnání canisterapeutů, jsou rozličná a ne vždy odpovídají vystudovanému zaměření.

Respondentka 1 je zpravodajka.

Respondentka 2 je pracovnící v tiskovém a kopírovacím centru a nyní je na rodičovské dovolené.

Respondentka 3 je zdravotní sestrou, ale nyní prodavačkou.

Respondent 4 pracuje na čističce odpadních vod a *respondentka 5* je vyučená prodavačka, v současné době prادلena v nemocnici.

Respondent 6 byl profesionální psovod, instruktor a metodik Policejního prezidia ČR, tohoto času už rok a půl profesionální canisasistent.

4.5 Zpracování dat

Data byla upravována následovně. První jsem převedla data do textové podoby, tzv. provedla jsem jejich transkripci. Transkripce není zcela mechanická operace, ale má pro výzkum značný význam. Dále byla data upravována tak, aby s nimi bylo možné provést analýzu. V průběhu analýzy bylo nutné se k procesu systematizace dat opakovaně vracet, doplňovat a rozšiřovat dle potřeby a nových zjištění. Na začátku procesu zpracování a třídění dat bylo kódování. Kódování je proces, v němž prvotní neagregovaná data jsou převáděna do podoby datových segmentů, s kterými lze dále pracovat. V tomto procesu identifikujeme nebo přiřazujeme těmto segmentům názvy a propojujeme data ve větší celky. Dále byla k vyhodnocení dat použita metoda kontrastování a srovnávání, odpovědi jednotlivých respondentů na danou otázku budou mezi sebou porovnávány a srovnávány (Miovský, 2006). Data z pozorování do výsledků nezahrnuji, pouze pokud se mi zdá, že jsem něco viděla jinak, než daný respondent popisuje, tak do otázky zahrnu výsledky mého pozorování.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Otázky jsem rozdělila do několika oblastí: otázky úvodní, které jsem zahrnula do kapitoly Výzkumný vzorek (kapitola 4.4), dále na otázky týkající se motivace, otázky zabývající se prací canisterapeutů, canisterapeutickým procesem a otázky týkající se duševní hygieny.

5.1 Otázky týkající se motivace

• *Jak jste se canisterapii dostal/a? Co bylo prvotním podnětem?*

Společnými atributy v odpovědi na tuto otázku byly:

- kladný vztah ke psům (*respondenti 1, 2, 5, 6*) - respondenti chovají psy řádově desítky let nebo už od dětství
- dále chtění pomáhat (*respondenti 1, 2, 3, 6*)
- cílený výběr psa pro canisterapii (*respondenti 1, 2, 3*).

Respondentku 3 přimělo k uvažování nad tím, jak lze pomoci postiženým dětem, narození vlastního zdravého dítěte.

Respondent 4: „Nechtěl jsme s rodinou promarnit úžasnou povahu naší kolie Flory.“

Respondentka 5 se dostala ke canisterapii přes kamarádku.

Respondent 6 se rozhodl využít schopností psů, o kterých neměl ani potuch, aby pomohl mentálně postiženým dětem.

• *Co Vám canisterapie přináší?*

Respondentka 1 a *respondent 6* se shodli na tom, že jim canisterapie přináší obrovskou radost a pocity štěstí, když vidí pokroky, které jejich klienti dosahují. *Respondentku 1* po hodině canisterapie nedokáže celý den nic rozčítit. *Respondentka 3* popisuje úžas, který zažila, když čtyřletý syn jejího známého, který do té doby neřekl jediné slovo (porucha řeči byla lékaři vyloučena), díky canisterapii poprvé promluvil a dnes s rodiči normálně komunikuje.

Respondentům 2, 3, 4 a 5 přináší canisterapie dobrý pocit a uspokojení. *Respondentku 2* donutila canisterapie přehodnotit si životní priority, už jí nezáleží tolik na hmotných věcech. *Respondentka 3*, citují: „Canisterapie mě obohatila o spoustu známých, perfektních lidí a kontaktů a úžasné je, když člověk vidí ty pokroky na vlastní oči.“ *Respondent 4* se

zmínil, že ho canisterapie baví také proto, že je to něco jiného než dělá v zaměstnání, své pocity nedokázal ale přesně popsat. *Respondentka 5*, cituji: „Moji psi mi vždy přinášeli radost a dnes jsem ráda, že můžu tuto radost předávat jiným.“

• ***V čem je canisterapie pro canisterapeuta náročná? Bere Vám canisterapie něco?***

Pro *respondenty 1, 2 a 4* je canisterapie náročná v tom, že si člověk musí zvyknout vidět takovým způsobem postižené děti. U seniorů v sociálních zařízeních často nemoc rychle postupuje a cituji *respondentku 2*: „Je těžké si zvyknout, že paní, s kterou jste před 14 dny komunikovala a na psa se těšila, Vás najednou ani nepoznává.“ *Respondent 4* popisuje svoje první návštěvy v domově pro seniory cituji: „ Když jsem byl poprvé u seniorů, tak jsem potom opravdu dva dny jenom seděl a nebyl schopný se dokopat jít ani do práce, teď se mi ještě někdy stává, že po hodině chvíli sedím v autě a dívám se do prázdna, ale už to netrvá tak dlouho.“

S tím, že je pro canisterapeuty náročné zvyknout si na postižené děti souvisí i vyčerpání, odebírání energie a síly, protože člověk do canisterapie vkládá veškeré své pocity, jak uvedla *respondentka 1 a respondent 4*.

Respondenti 3, 4, 5 a 6 popisují shodně, že je nejtěžší si najít pro canisterapii volný čas, je obtížné skloubit canisterapii se zaměstnáním. *Respondent 4* cituji: „Teď se mi daří najít si pro canisterapii čas díky tomu, že dělám směny ranní, odpolední i noční, tím pádem si najdu jedno volné dopoledne v týdnu.“

Respondentka 5 nemůže vykonávat canisterapii v rozsahu, v jakém by chtěla. Kvůli finanční stránce musela přestoupit do jiného zaměstnání a už nemá volná dopoledne. V jednom zařízení jí vyšli vstříc a může docházet odpoledne, ovšem v domově pro seniory ji sami oslovili, ale nechtějí nic slyšet o tom, že by canisterapie probíhala v jiném čase než dopoledne.

Respondent 6, který se věnuje canisterapii profesionálně si překvapivě také stěžuje na nedostatek času, ten se ovšem týká kynologie, trénování a soutěžení.

Shrnutí: Respondenti se rozhodli věnovat se canisterapii, protože chtěli nějakým způsobem pomáhat a většina z nich jsou nadšení chovatelé psů a mají k nim vztah od útlého věku. Tím pádem v canisterapii spojili potřebu pomáhat s láskou ke psům. Canisterapie obdaruje respondenty pocity štěstí, uspokojení a úžasem, když mohou na vlastní oči vidět po-

kroky, kterých jejich klienti dosahují. Tento úžas mi v rozhovoru popsala respondentka 3. Zažila jej, když čtyřletý syn jejího známého, který do té doby neřekl jediné slovo (přestože porucha řeči byla lékaři vyloučena), díky canisterapii poprvé promluvil a dnes s rodiči normálně komunikuje. A v čem je canisterapie nejvíce pro respondenty náročná? Podle odpovědí vypadá, že nejtěžší je skloubit canisterapii se zaměstnáním a případně rodinou. O nic lehčí není pro dobrovolníky vidět mnohdy těžce postižené klienty a seniory trpící demencí nebo jinou nemocí.

5.2 Otázky týkající se vzdělávání

• Jaké vzdělání by podle Vás canisterapeut mít? Měl by se dále vzdělávat a v jakých oblastech?

Téměř všichni respondenti se shodli na tom, že by bylo dobré, aby měl canisterapeut vzdělání zdravotnické - např. zdravotní sestra, rehabilitační sestra, popřípadě pečovatelský kurz, nebo vysokou školu sociálně zaměřenou (sociální pedagogika, speciální pedagogika).

Respondentka 5: Canisterapeut by měl být kynolog, znát psychologii psa.

Canisterapeuté se shodli také na tom, že oblast vzdělávání „pokulhává“ a že oni sami takové vzdělání jaké by měli mít nemají. Někteří se vyjádřili tak, že to není dané, jaké vzdělání by měli mít a důležitější je samostudium a praxe.

V druhé části otázky jsem se dozvěděla následující. Všichni respondenti se shodli na velmi důležité věci - canisterapeut by se měl dále vzdělávat například formou doplňkových kurzů, přednášek či seminářů. Představy jednotlivých canisterapeutů o tom, v jakých oblastech by se měl canisterapeut vzdělávat, se trochu lišily.

Respondentka 1 absolvovala kurz první pomoci a myslí si, že canisterapeut by se měl vzdělávat v oblasti postižení klientů a jejich diagnóz.

Respondentka 2 je toho názoru, že by nebylo spravedlivé odmítnout dobrovolníky bez vzdělání, pokud chtějí pomáhat.

Respondentka 3 hovoří o možnosti přispívání canisterapeutům na školení, neboť jsou podle ní poměrně drahé a trvají dva až tři dny a to si zaměstnaný člověk dovolit nemůže. Respondentka se zmiňuje i o možnosti studia v Brně cituji: „...ale když nemáte po studiu žádné uplatnění, nemůžete se tím živit, tak je to těžké.“

Respondentka 5, cituji: „Bylo by perfektní, kdybych měla znalosti jako má zdravotní sestra nebo sociální pracovnice, bylo by to určitě jednodušší.“

Respondent 6 zmiňuje nutnost školení a kurzů kvůli setkání s mladými lidmi a výměně názorů, zkušeností a vzájemného obohacení.

• ***Absolvoval/a jste nějaké kurzy či přednášky o canisterapii? Pokud ano, kolik a jaké?***

V rámci této otázky jsem respondenty rozdělila podle odpovědí do tří skupin.

Do *první skupiny* jsem zařadila respondenty, kteří absolvovali poměrně dost přednášek či seminářů, v *druhé skupince* jsou respondenti, kteří navštívili pár seminářů (tři, čtyři..) a v poslední *třetí skupince* jsou respondenti, kteří absolvovali pouze jeden základní seminář, kterým před skládáním zkoušky musí projít každý uchazeč.

Respondentka 1 a *respondent 6* absolvovali přednášek hodně. *Respondentka 1* za necelých 8 let, kterých se věnuje canisterapii absolvovala každý rok dva až tři semináře či přednášky, dohromady asi kolem dvaceti. Jak se sama vyjádřila, teď už není zapotřebí taková intenzita jako na začátku a nyní se spíše sama věnuje přednášení v rámci putovní výstavy a cvičí nové canisterapeutické týmy. *Respondent 6* absolvoval přednášky s organizací Podané ruce z Frýdku - Místku a sám konstatuje, že už jich bylo hodně, ale rád by se ještě podíval do Liberce na seminář o krizové intervenci.

Respondentky 2 a 3 se zmiňují o povinnosti absolvovat základní seminář. Kromě něj absolvovala *respondentka 2* kurz manipulace dětí s DMO a přednášku o neslyšících. Sama z vlastní iniciativy začala navštěvovat kurz znakového jazyka a dostala certifikát první úrovně. Ve studiu chce pokračovat po ročním odkladu kvůli dítěti. *Respondentka 3* byla kromě základního kurzu na dvou přednáškách, jedna byla zaměřená na polohování malých klientů a druhá na mentální postižení klientů.

Respondent 4 a *respondentka 5* absolvovali pouze jednu přednášku. *Respondent 4* se snaží číst články nebo odkazy, které jim rozesílá Ing. Vlková z canisterapeutického centra.

• ***Co Vám tyto přednášky přinesly? Byly Vám prospěšné? Co byste jim vytkl/a? Používáte některé poznatky z přednášek v praxi? Co například?***

Canisterapeuté se shodli na tom, že přednášky a semináře jim přinesly spoustu poznatků a znalostí. *Respondentka 1* podotýká, že zkušenosti získala spíše až vlastní praxí.

Respondenti 4 a 5 jsou se semináři spokojeni, ale zároveň podotýkají, že je nemají s čím srovnávat, citují: „... beru to tak, že to takhle funguje, nehloabal jsem nad tím.“

Stížnosti ohledně seminářů vesměs žádné nebyly, *respondentka 3* by přednáškám pouze vytkla jejich poměrně vysokou cenu a že jsou dvoudenní a vícedenní a konají se spíše v Čechách a v okolí Prahy.

Respondentka 2 po absolvování přednášky ví, jakým způsobem s klientem manipulovat, díky přednášce o sluchově postižených se začala blíže zajímat o znakovou řeč a přednáška jí byla prospěšná i v péči o své malé miminko.

Respondentka 5 se dozvěděla, že dítě není ve většině případů alergické na psa, ale na pyly, které má na srsti a psa stačí před hodinou setřít vlhkým hadříkem nebo polohovat například přes plenu.

• Chtěl/a byste více takových přednášek? Pokud ano, na jakou oblast canisterapie by měly být zaměřeny?

Kromě *respondentky 1* by canisterapeuté více přednášek či seminářů uvítali, buď kvůli výměně zkušeností nebo hlavně proto, že člověk by se měl vzdělávat celý život a rozšiřovat si své znalosti. Četnost přednášek či seminářů by neměla být přehnaná a pokud možno by se měly konat v blízkém okolí, aby byly více dostupné i pro zaměstnané canisterapeuty.

Respondentka 1 si osvěžuje znalosti, když sama přednáší a myslí si, že po tak dlouhé době co se canisterapii věnuje, se už úplně nic nového nedozví.

Respondentka 2 by osobně měla zájem o přednášky týkající se co nejširší oblasti canisterapie a zmiňuje se o zálibě v přednášení pro studenty vysokých škol a pro malé děti, stejně jako *respondentka 3*, kterou přednášení v mateřských školách naplňuje.

Respondent 4 se zaměřuje na seniory a o těchto klientech by chtěl více přednášek. Do budoucna zvažuje pořízení nového psa, se kterým by se rád věnoval polohování, takže i o polohování by se rád něco dozvěděl. O polohování projevila zájem i *respondentka 5* a *respondent 6*.

• *Co říkáte na to, že se v budoucnu uvažuje o psychotestech pro uchazeče o canisterapii? Souhlasíte, nesouhlasíte, svoji odpověď zdůvodněte.*

Čtyři canisterapeuté s psychotesty bezvýhradně souhlasí, jsou určitě pro. Souhlasili, protože podle nich psychotesty vyřadí ty, kteří nebudou umět navázat vztah s klienty a předejde se tím možným problémům.

Respondentky 3 a 5: Canisterapeut by měl vědět jak na tom psychicky je, umět zachovat klidnou hlavu v každé situaci a nenechat se vykolejit. Bylo by dobré canisterapeuty více prozkoušovat, aby byl schopný prezentovat sebe i sdružení, ve kterém je zaregistrovaný.

Respondentka 5, cituji: „Oslovilo mě jedno zařízení, ale chovali se hodně obezřetně, protože měli špatnou zkušenost. Canisterapeutka docházela nepravidelně a oni už nikoho tak nespolehlivého nechtěli..“ Je také nesmírně důležité, aby canisterapeut měl lidský přístup.

Respondentka 5, cituji: „Na zkouškách byl pán se psem a měl typický cvičící dril, který se projevoval nekompromisními povely k noze!!..., pes mu fungoval dobře, ale pánovi chyběly emoce a lidský přístup, což před klientem nepůsobí dobře.“

Respondent 4 proti zavedení psychotestů není, cituji: „Proč ne, nemám s tím žádný problém, že bych to vítal s otevřenou náručí se také říci nedá. Spíše nevím, co to přinese.“ Dost lidí, kteří se na tu práci nehodí, dle respondenta vypadne při výcviku samo. Někteří nemají dostatečnou vůli nebo canisterapii nevěří, jiní si chtějí canisterapií vydělávat peníze.

Respondentka 1 také není úplně proti, ale nemyslí si, že je to nutné. Psův odjezd je podle respondentky dostatečně testován a psychotesty budou nadbytečné. Cituji: „U zkoušek jsou přítomni odborníci, kteří poznají, jak se k psovi člověk chová. A vy nikdy nebudete mít dobrého canisterapeutického psa, pokud nebudete psychicky vyrovnaný člověk.“

Shrnutí: Větší polovina respondentů má vzdělání středoškolské ukončené maturitní zkouškou. Vzdělání jaké respondenti mají nepovažují za moc důležité, mnohem důležitější je další vzdělávání canisterapeutů. Výtkou k seminářům byla jejich cena, canisterapeuté, kteří se chtějí dále vzdělávat můžou jedině za své finance. V otázce psychotestů jsem zaznamenala dva protichůdné názory - podle jedné skupiny canisterapeutů je canisterapeut při zkouškách otestován dostatečně a podle druhé není naopak testován vůbec. Od respondentky 1 jsem se dozvěděla, že při canisterapii kolem 90 % zájemců odpadne ještě před

složením zkoušek, tím se hodně protřídí kdo má o canisterapii opravdový zájem a psychotesty už nejsou nutné. Psychotesty by uvítali čtyři respondenti.

Komentář: Respondenti přiznali, že často neví jak s klienty komunikovat a dle mého názoru jim chybí také znalosti o klientech a ne vždy se vyjadřují ve správných termínech. Důvodem této neznalosti je podle mě nedostatek absolvovaných přednášek či seminářů. Co hodnotím kladně je přístup respondentů k dalšímu vzdělávání. Pokud by odpověděli, že nemají zájem, nedalo by se se situací nic dělat. Souhlasím s respondenty, že vzdělání respondentů není stěžejní, spíše by se měli zaměřit na další vzdělávání v oblasti terapie pomocí psů.

5.3 Otázky týkající se práce canisterapeutů, canisterapeutického procesu

• *Do kterých sociálních zařízení chodíte se svým psem nejčastěji?*

U této otázky bych na začátek ráda uvedla, že ani jeden canisterapeutický tým nenavštěvuje pouze jedno zařízení a každý tým se specializuje na jinou skupinu klientů. Někdy záleží více na psovodovi, ke kterým klientům má blíže a někdy se naopak psovod musí přizpůsobit psovi v případě, kdy např. pes nevydrží polohovat jako u *respondenta 4*.

Respondentka 1 nejčastěji navštěvuje sociální zařízení pro děti, kde se věnuje se svým psem Merlinem polohování. Polohování se věnuje ve stacionáři Na Nivách a v canisterapeutickém centru, docházela také necelé tři roky do domova pro seniory do Otrokovic (Charita u svaté Anežky).

Respondentka 2: „Nejčastěji jsme s Kessie chodily do stacionáře Na Nivy, tam jsme kvůli mému těhotenství musely přestat na čas chodit, dále navštěvujeme Dům poklidného stáří na Jižních Svazích a v centru se věnujeme polohování.“

Respondentka 3 polohuje v canisterapeutickém centru klienty, chodí do Domova pro seniory na Burešově a také do mateřských škol dělat různé přednášky a osvětové akce.

Respondent 4 navštěvuje s Florou domovy pro seniory v Otrokovicích - Charitu u svaté Anežky a Senior.

Respondentka 5: „Chodím do Naděje ve Zlíně, v centru jsme polohovali chlapečka a minulý víkend jsme se byli seznámit s holčičkou, kterou budeme polohovat u ní doma. A chtěli bychom zkusit seniory, pokud nám vyjdou někde časově vstříc.“

Respondent 6 navštěvuje celkem asi 14 zařízení a nejčastěji jsou to zařízení pro mentálně postižené klienty. Dá se říci, že má na starosti skoro celou oblast Přerova, dále Bystřici pod Hostýnem, Chvalčov, Otrokovice...

• Jak často (frekvence) a jak dlouho už navštěvujete stejné zařízení?

Respondenti se při rozhovoru zmiňují, že je povolené nebo doporučené věnovat se canisterapii maximálně dvakrát jednu až dvě hodiny týdně. Většina z nich tuto doporučenou hranici dodržuje, většinou také proto, že by jim zaměstnání časově víc návštěv nedovolilo.

Respondent 6 tuto doporučenou hranici překračuje, jelikož se věnuje canisterapii celý týden, uvádí, že: „psy nepřetěžuje a dodržuje volné neděle, aby si psi odpočinuli.“ Mně se i po hodině a půl nasazení při canisterapii zdáli psi aktivní a nevypadali vyčerpaně nebo přetíženě. Možná je to tím, že tito psi byli cvičeni pro policii a jsou zvyklí na větší pracovní nasazení, ale i tak nevím, jestli je pro ně dobré každodenní cestování autem a jestli respondent nemyslí více na užitek svůj, než na dobro psů.

Respondentka 1 dochází jednou týdně na hodinu do stacionáře Na Nivy a jednou týdně polohuje v centru. Do stacionáře chodí teď čerstvě, klienta v centru má již několik let stejného a předtím dojížděla skoro tři roky do Otrokovic k seniorům (Charita u svaté Anežky).

Respondentka 2 navštěvovala dva roky stacionář Na Nivách a poslední rok se věnovala z důvodu těhotenství Domu poklidného stáří. „Do stacionáře jsem docházela hodinu týdně, na polohování také hodinu a k seniorům, když jsem pracovala tak jednou za 14 dní a když jsem v práci skončila kvůli nástupu na mateřskou dovolenou, tak jsem chodila za seniory každý týden na hodinu až hodinu a půl.“

Respondentka 3 polohuje v centru a chodí do mateřských škol čtyři roky. Seniory navštěvuje od začátku roku 2010 a chodí k nim na hodinu týdně. Polohování probíhá hodinu týdně a přednášky v mateřských školách bývají nárazově, nedají se časově vypočítat.

Respondent 4 navštěvuje domovy pro seniory šestkrát za čtyři týdny a klientům se věnuje zhruba hodinu. Charitu u svaté Anežky navštěvuje od začátku své canisterapeutické „kariéry“ zhruba tři roky a od ledna 2009 dochází i do Senioru.

Respondentka 5 chodí za klienty do Naděje na hodinu, která se většinou protáhne na hodiny dvě. Bella je nyní březí, s klienty v Naději se tím musel prozatím rozloučit a polohování se musí také na nějakou dobu přerušit. Do Naděje i na polohování chodí zhruba rok a tři měsíce.

Respondent 6 navštěvuje některé zařízení už tři roky (Speciální škola v Bystřici pod Hostýnem) a jiné začal navštěvovat teprve nedávno (Naděje v Otrokovicích). U tohoto respondenta jsem se rozhodla nerozepisovat všechna zařízení z důvodu velkého počtu a také z důvodu proměnlivosti zařízení - respondent zařízení opustil z důvodu nevyhovující spolupráce s vedením.

• ***Jaké skupiny klientů preferujete při své práci? Ke kterým klientům máte nejbližší?***

Tabulka 5 Skupiny preferovaných klientů

Skupina klientů	Senioři	Mentálně postižení klienti	Tělesně postižení klienti	Děti - mateřské školy
Počet respondentů	1 respondent	3 respondentky	1 respondent	1 respondentka

Respondent 4 preferuje při své práci seniory, ale jak sám říká byla to volba psa: „Flora zvládala ležet při polohování až 45 minut, potom zničehonic nechtěla a nutit jí do toho nemá smysl, takže víceméně to byla volba Flory, že chodíme k seniorům. Flora má ráda i děti, tak bychom chtěli vyzkoušet docházet do dětského domova, pokud se tam bude Florce líbit.“

Respondentky 1, 2 a 5 upřednostňují mentálně postižené klienty, *respondentka 1* mentálně postižené děti (polohování je u nich nejúčinnější, jsou vidět výsledky). *Respondentka 2* by se ráda věnovala kromě mentálně postiženým klientům i klientům s kombinovanými vadami.

Respondent 6 nejraději spolupracuje s tělesně postiženými klienty (vozičkáři).

V grafu jsem pod kategorií děti zařadila děti zdravé, bez postižení, kterým dává přednost *respondentka 3*, cituji: „Já jednoznačně preferuji děti, jsou čistý nepopsaný list a nemají žádné předsudky.“ Napsala jsem u nich mateřské školy, neboť nejvíce se canisterapeuté

věnují těmto zdravým dětem v mateřských školách, kde pořádají přednášky hravou formou.

• Je nějaká skupina klientů, se kterou se Vám hůře spolupracuje?

U této otázky 5 canisterapeutů shodně vypovědělo, že se nedá říct, že by taková skupina klientů byla, spíše je to o jednotlivcích.

Respondentka 3 nerada přednáší pro děti ve věku od 10-15 let. Cituji: „Myslím zdravé děti, v této době je u nich problém s komunikací, nic je nezajímá.“

Respondent 6 zmiňuje krizovou intervenci, děti, které jsou po stránce fyzické i psychické zdravé, ale mají poruchy chování, protože byly týrány, zanedbávány...

Zbývajícím čtyřem respondentům (*1, 2, 4 a 5*) se hůře spolupracuje se seniory, je pro ně těžké cituji *respondentku 2*: „...když vidíte, že se celý život učíme a zdokonalujeme a najednou se z nás stanou nemohoucí osoby, tak jsem se s tím dlouho nemohla srovnat.“ Respondentům přijdou návštěvy u seniorů depresivní, nedělá jim to psychicky dobře. Je těžké vidět rychlý postup nemoci u starých lidí. *Respondent 4* neví jak se zachovat, když se mu od seniorů dostává odmítavých nebo rozpačitých reakcí.

• Narazil/a jste v zařízení kam docházíte na nějaké překážky? Pokud ano, čeho se týkaly a jak jste to řešil/a? Co personál v zařízeních, jaká je spolupráce s ním? Vadí, nevadí Vám jeho přítomnost?

Na překážky týkající se neznalosti a nedůvěřivosti narážela ze začátku *respondentka 1*. Podle ní se lidé dívali skrz prsty, mysleli si, že je šarlatánka a cituji: „Jednou jsem šla se psem na vycházku a dala jsem mu košíkku s označením canisterapeutický pes, jedna paní, která se zrovna rozčilovala s dítětem mu vyhrožovala tím, že takhle se označují zlí psi a že mu Merlin ukousne hlavu.“

Respondenti se shodují v tom, že pokud do zařízení před nimi už někdo docházel a canisterapii v zařízení znají, tak většinou překážky žádné nejsou.

Respondentka 3 narazila na překážku u seniorů, kteří psa ani nechtěli vidět a nebyli zvyklí na zvířata v zařízení, cituji: „Tito lidé žijí v takovém stereotypu, že pes patří k boudě a hotovo a také nejsou zvyklí mít psa v posteli.“

Co se týká vztahů s personálem, odpovědi byly různé. Podle *respondentky 3* měly uklízečky pocit, že pes není dostatečně čistý a měly tendenci po dobu návštěvy neustále běhat

s hadrem. Jinak tato respondentka nenarazila na překážky žádné, spíše jí ze zařízení nechtějí pustit a musí slíbit, že přijde znovu. *Respondentka 1* se k předchozí respondentce přidává cituji: „Teď už se toho o canisterapii dost ví a všichni mají zájem, ale dřív byly hlavně uklízečky nepříjemné a bály se různých nemocí...“

Respondentka 2 má velice zajímavou zkušenost z domova pro seniory, kde samotní ošetřovatelé jsou nadšeni z přítomnosti psa a chtějí se s ním mazlit. Cituji: „Bylo mi řečeno, že i tito ošetřovatelé se potřebují ventilovat a určitě by se do budoucna vyplatila canisterapie i pro tyto zaměstnance.“ Jinak hovoří o úžasné vstřícnosti v zařízeních.

Respondentka 5 se setkala s jedinou překážkou ze strany domova pro seniory a to neochotou vyjít respondentce vstříc jednou sociální pracovnící, která by zůstala v domově odpoledne jednou za dva týdny. Respondentka tvrdí, že zařízení trvá na tom, aby se přizpůsobila ona jim, jenže to z důvodu zaměstnání bohužel nejde.

Dle *respondenta 6* musí být v zařízení pro canisterapii nadšený ředitel/ka, sociální pracovníce nebo učitel a i ostatní spolupracovníci, jinak to nebude fungovat. Respondent tuto překážku řešil odchodem ze zařízení. Přítomnost personálu mu nevadí, ale stává se, že dochází ke změně např. ředitele zařízení, který nadšení pro canisterapii nesdílí, což představuje problém.

• *Jaký je Váš názor na dobrovolníka v canisterapeutické týmu? Pomáhá Vám někdo tímto způsobem? Popřípadě uvítal/a byste takovou pomoc?*

Odpovědi na tuto otázku byly protichůdné. Dle některých respondentů by takový dobrovolník neměl co na práci, např. při polohování by byl nadbytečný. Také se objevovala odpověď, že při canisterapii je vždy přítomný někdo z personálu daného zařízení - pečovatelská, zdravotní sestra, sociální pracovníce a tato přítomnost je dostačující.

Další respondenti by takovou pomoc uvítali, hlavně pokud vlastní více psů.

Pouze *respondenti 3 a 6* mají osobní zkušenost s dobrovolníkem. *Respondentce 3* pomáhala její známá, která pracuje jako dobrovolnice, ale sama psa nemá. Cituji: „Dobrovolník nefunguje tak, že by si vzal psa a šel s ním sám na oddělení, já jsem s Kessie tým a jako tým také vystupujeme.“ *Respondent 6* dobrovolníka jako takového přímo nemá, ale občas účelně vyhledává známou s kokršpanělem (mají složené canisterapeutické zkoušky), hlavně na polohování, kdy podle něj prostřednictvím menšího psa uniká stres.

• *Jaké jsou Vaše pocity při individuální a skupinové terapii? V čem jsou rozdílné a které dáváte přednost?*

Nejčastěji jsem se od canisterapeutů dozvěděla, že individuální canisterapie je lepší v tom, že je u ní větší klid, probíhá v komornějším prostředí, ale vyžaduje více pozornosti a soustředění a je u ní větší nápor na psychiku canisterapeuta. Klient si může individuální terapii více užít, ale pro psa je individuální canisterapie náročnější. Nejvíce se tento druh canisterapie využívá u mentálně postižených klientů, u klientů trpících DMO...

Při skupinové canisterapii je větší hluk, více rušivých elementů a je úžasná pro děti z dětských domovů. Při tomto druhu terapie je důležitá komunikace.

Respondenti se spíše shodli na tom, že preferují canisterapii individuální nebo že je jim to jedno, že každá má své klady a zápory. Respondenti si vyzkoušeli oba druhy canisterapie kromě *respondentky 5* citují: „Bella je tak malá, že sama s ní nemohu polohovat, jediné malé miminko. Proto se věnujeme canisterapii skupinové.“ Respondentka se svěřila, že jí více vyhovuje polohování, ale pes preferuje canisterapii aktivní a protože jsou tým, tak se podřídí psovi.

Shrnutí: Nejčastější zařízení, které se objevovaly v odpovědích canisterapeutů byly: domovy pro seniory, stacionáře pro mentálně postižené klienty, polohování v canisterapeutickém centru děti s DMO a přednášky v mateřských školách. Polovina dotazovaných preferuje při své práci mentálně postižené klienty a čtyřem respondentům se hůře spolupracuje se seniory, nemohou se smířit s rychlým postupem nemoci a návštěvy jim přijdou depresivní. Canisterapeuté dobrovolníci se věnují terapii maximálně dvakrát týdně jednu hodinu. Tuto hranici překračuje canisterapeut profesionál, který se svými psy „pracuje“ každý den. Svým způsobem ho k tomu nutí finanční situace, jinak by si peníze nevydělal, ale vyvstává otázka, jestli tím psy hodně nepřetěžuje. Překážky, na které canisterapeuté narazily se dříve týkaly hlavně neznalosti a nedůvěřivosti a nyní neochoty zařízení se přizpůsobit. Mezi zařízení, která canisterapii neustále odmítají kvůli strachu z infekce a nemocí psa, jsou nemocnice. Jinak jsou respondenti s personálem v zařízení spokojeni, personál je vstřícný. Vstřícnost zařízení a jeho personálu by měla být samozřejmostí, neboť zařízení dostává službu v podobě canisterapie a mělo by být canisterapeutům vděčné.

Nabídka pomoci dobrovolníka canisterapeuty nenadchla, respondenti spíše přemýšleli nad pracovní náplní tohoto pomocníka a nad jeho přínosem, který neshledali obohacujícím.

5.4 Otázky týkající se duševní hygieny canisterapeutů

• *Jak relaxujete sám/sama? Jak relaxujete se svým psem? Co je pro Vás nejlepší relaxace?*

Všichni canisterapeuté relaxují se svým psem při vycházkách do lesa, po okolí, běhání s balonem. I canisterapeuté si tak krásně vyčistí hlavu, jsou sami se psem, s nikým nemluví a příjemně se uvolní. *Respondent 6* používá při procházkách dvakrát týdně poslušnost.

Canisterapeuté relaxují sami různými způsoby. *Respondentka 1* relaxuje při turistice, ráda jezdí na kole a kolečkových bruslích, *respondentka 2* si nejlépe odpočine u koní. *Respondent 4* se uvolní u posezení s přáteli nebo sledováním sportovních utkání. *Respondent 6* relaxuje modlením, hlásí se ke křesťanství, věří v Ježíše Krista a v tomto duchu vede celou canisterapii.

Respondentky 3 a 5 relaxují nejrady formou vycházek se svým psem a vycházky se psem vnímají jako osobní relaxaci.

• *Kolik času věnujete relaxaci?*

U této otázky jsem respondenty rozdělila podle odpovědí do tří skupin.

Respondenti 1 a 6 relaxují více o víkendu. *Respondentka 1* si nejlépe odpočine při nějaké činnosti, protože je hyperaktivní člověk.

Respondenti 2 a 4 relaxují spíše nárazově, někdy věnují relaxaci více a někdy méně času. *Respondentka 2* musí relaxaci skloubit s péčí o rodinu a to vždy nejde. U *respondenta 6* záleží jak má naplánované směny, cituji: „Některý týden jdu třikrát do práce a jindy zase sedmkrát v týdnu. Podle toho se můj odpočinek a únava odvíjí.“

Respondentky 3 a 5 se věnují relaxaci každý den při povinných venčeních se psem, často spojeným s nákupem. *Respondentka 3* uvádí, že se věnuje relaxaci až tři hodiny denně.

• *Kolik klientů se dá zvládnout za jednu návštěvu? Jaká je limitace Vaše a psa?*

V odpovědích respondenti rozlišovali počet klientů při polohování, při skupinové canisterapii a při návštěvách u seniorů.

Většina respondentů se shodla na těchto počtech klientů. Při polohování se za jednu hodinu dá stihnout jeden nebo dva klienti (klient a pes by kvůli prohrátí u sebe měli ležet minimálně půl hodiny). Při skupinové canisterapii připadají tři psi na dva klienty a při návštěvách v domovech pro seniory se dá obejít zhruba 10 klientů a maximálně 15 - 16. Tyto krátké návštěvy na pokojích bývají spojené s popovídáním, hlazením psa nebo předvedením různých kousků poslušnosti. A při přednáškách a aktivitách se psem je počet klientů relativně neomezený.

U *respondenta 6* byly počty klientů, které uvedl, vyšší než u ostatních respondentů. Respondent v rozhovoru uvádí, že při aktivitách se psem se dá zvládnout klidně 70 dětí, při relaxaci 10-12 klientů a při rehabilitaci asi 5. Relaxací respondent myslí metodu polohování za účelem zklidnění klientů a rehabilitace se zaměřuje na konkrétní problém (uvolnění spasmů) a řídí ji fyzioterapeut.

• Představte si následující situaci: v domově pro seniory máte domluvenou schůzku s klientem. Při příchodu se ovšem pozornosti psa dožadují i klienti, kteří s Vámi schůzku domluvenou nemají. Jaká by byla Vaše reakce? Tak abyste nikoho neurazil/a a zároveň nepřetížil/a psa.

Respondentka 5 zkušenosti s domovy pro seniory nemá, a proto se s takovou situací nesečkala.

Respondentky 1, 2 a 3 se shodly, že tato situace je naprosto normální a že je důležité z ní profesionálně vybruslit. Buď je možné na chvíli se zastavit s klientem, který se pozornosti psa dožaduje, nebo se nabízí také omluvit se a domluvit si schůzku s tímto klientem na později, popřípadě na příště. Každopádně je důležité neokrást klienta, s kterým je canisterapeut domluvený, o jeho čas.

Respondent 4, který navštěvuje dva domovy pro seniory a těmto klientům se věnuje poměrně intenzivně mi sdělil, že taková situace se v zařízeních kam dochází moc nevyskytuje. Klienty, které daný den navštíví, nevybírám on, nýbrž sociální pracovníce a většinou navštěvuje seniory na pokojích nebo uzavřených odděleních, na chodbách nikoho nepotkává. Pokud by se taková situace stala, zdržel by se chvíli s klientem a potom by pokračoval dál.

Respondent 6 by nechal řešení této situace na sociální pracovníci, nepletl by se do toho.

- *Jste spokojený/a se sdružením ve kterém jste zaregistrován/a? Svoji odpověď zdůvodněte.*

Pět respondentů je zaregistrováno pod canisterapeutickým centrem Zlín a jsou s tímto sdružením bez výhrad spokojeni. Poslední šestý respondent vykonává canisterapii sám za sebe na živnostenský list (canisasistent - profesionál), má pečovatelský kurz sociální pracovník pro přímou pečovatelskou péči a osobní asistenci a je zaregistrován u sdružení Podané ruce, u kterého skládá se psy canisterapeutické zkoušky.

Respondentka 1 je spoluzakladatelkou canisterapeutického centra Zlín. Podle respondentky by centrum mohlo fungovat lépe, pokud by ona a zakladatelka sdružení nebyly pracovně tak vytížené. Protože se canisterapii věnují v rámci volného času, tak je respondentka ráda, že se centrum podařilo takto rozjet a že funguje.

Podle *respondentky 2* v centru nepanuje rivalita mezi jednotlivými canisterapeutickými týmy a centrum se canisterapeutům snaží vyjít vstříc. Přidává se *respondent 4*, cituji: „V centru je skvělý kolektiv a pohodová atmosféra.“

Respondentka 3, cituji: „Sdružení nás nezaštiťuje ve smyslu, že bychom platili poplatky nebo bychom museli vykazovat odvedenou práci, ale je tu pro nás, pokud potřebujeme zařídit dotace, poplatky ze psa a pomáhá nám v komunikaci s klientem. Sdružení nás nijak neomezuje, ale máme se kam obrátit pokud potřebujeme.“

Respondentka 5, cituji: „Sdružení nás prezentuje na internetových stránkách a v zařízení lépe působí, pokud člověk přijde pod nějakou organizací, než když přijde sám za sebe. Respondentka by si do budoucna přála, aby psovodi měli stejné trička nebo stejnokroje, aby to na klienty působilo důvěryhodně.“

- *Co podle Vás znamená slovo supervize? Setkal/a jste se s tímto slovem? (pokud nebudou vědět, tak pojem vysvětlím)*

Pouze dva canisterapeuté měli povědomí o tom co je supervize a dokázali pojem vysvětlit. Jeden z canisterapeutů má se supervizí dokonce osobní zkušenost.

Respondentka 1 definuje pojem supervize, cituji: „Nevím, jestli dokážu pojem správně specifikovat. Supervizor je podle mě člověk, který na někoho dohlíží, vede ho při práci.“

Respondent 6 definuje supervizi jako nahlédnutí do problému z různých stran. Zúčastnil se v Praze křesťanské supervize (skupinové), kterou vedl profesor Křivohlavý.

Zbylí čtyři respondenti pojem neznali nebo měli pojem spojený s jiným významem. Respondentky se snažily si pojem supervize rozložit na slova super a vize a pojem přeložili jako „něco co si mohu přát, ale vím, že je to nemožné“ nebo „představu o něčem perfektním“. Jediný *respondent 4* se ani nezamýšlel a na rovinu přiznal, že neví co supervize znamená. Těmto respondentům jsem pojem objasnila.

• *Poskytuje Vám canisterapeutické sdružení supervize, setkání canisterapeutů nebo odborné konzultace? Pokud ano, jaký máte na supervizi názor? Pokud ne, měl byste zájem?*

Z odpovědí jsem se dozvěděla, že canisterapeutické centrum Zlín supervize neposkytuje. *Respondent 6* profesionál absolvoval sice supervizi, ale ne canisterapeutickou, zájem by měl a preferuje, kdyby se supervize zúčastnili lidé všech věkových skupin kvůli rozmanitosti názorů. Ostatní respondenti by také měli zájem o supervizi, někteří vypověděli, že se v přítomnosti dohlížející nebo kontrolující osoby necítí být ve své kůži a z tohoto důvodu by se nové zkušenosti báli. Canisterapeuté by o supervizi měli zájem, aby se mohli v této činnosti zdokonalit a dále vzdělat, aby je supervizor upozornil na případné chyby.

Respondentka 1 si myslí, že supervize souvisí částečně i se zaučováním nových týmů. Ona v rámci zaučování nových týmů předává uchazečům své zkušenosti, vede je a připravuje na zkoušky, pokud je to v jejich možnostech, tak s týmem dochází nějaký čas do různých zařízení.

Co se týče setkávání canisterapeutů, tak v canisterapeutické centru se setkávání pořádají maximálně jednou dvakrát ročně. Na konci roku bývá vždy jedna schůzka, na které se shrnou úspěchy za celý rok, co by se mělo v příštím roce zlepšit, plánují se akce a předávají se malé dárky - poděkování. Setkání je těžké naplánovat tak, aby to všem časově vyhovovalo a málokdy se stane, že se sejdou všichni canisterapeuté dohromady.

Respondent 4, cituji: „Setkáváme se spíše mezi sebou, kdo koho zaučoval, tím mezi canisterapeuty vznikají bližší vztahy, přátelství.“ *Respondentka 5* se přidává, cituji: „My canisterapeuté se mezi sebou známe málo, spíš kdo koho zaučoval a když je nějaký seminář nebo přednáška, tak ti co se přihlásí a jedou spolu.“

Respondent 6 se setkává se čtyřmi canisterapeuty z okolí Přerova, vyměňují si mezi sebou zkušenosti a jezdí společně na semináře.

• Jakým způsobem reflektujete svoji práci? Bavíte se o ní s někým, píšete si deník...?

Od spoluzakladatelky sdružení jsem se dozvěděla, že dobrovolníci v centru nemají povinné vést si záznamy nebo psát si deník, ale do budoucna se o tom uvažuje z důvodu žádání o dotace. Spoluzakladatelka si představuje, že by canisterapeuté měli povinné aspoň zaznamenávat si kdy byli v jakém zařízení a jak dlouho tam byli.

Respondentka 1 je jediná, která svou práci reflektuje tím, že si píše deník.

Respondenti 2, 3 a 6 mají své internetové stránky, na kterých si zaznamenávají své poznatky, canisterapeutické návštěvy a zveřejňují zde novinky a fotky. *Respondent 6* přidává, že svou práci reflektuje také účastí na prezentačních akcích. *Respondentka 3* by si chtěla i vést deník, ale podotýká, že neví kdy by to všechno stíhala.

Respondent 4 nemá zapotřebí canisterapii nijak ventilovat ani si vést deník.

Respondentka 5 přiznává, že pokud se chce o canisterapii bavit s rodinou nebo známými, tak to příliš nikoho nezajímá, takže se o práci baví pouze mezi canisterapeuty. *Respondentka* není studijní typ, který by seděl doma a psal si deník, radši je venku na čerstvém vzduchu.

• Myslíte si, že máte dost času k odpočinku? Chybí Vám volný čas?

Canisterapeutům spíše volný čas chybí. Některým momentálně - *respondentka 2* má malé dítě, *respondentka 5* má nové zaměstnání, citují: „Vloni bych odpovídala jinak, ale momentálně mi volný čas chybí.“

Respondentce 3 volný čas chybí a *respondentovi 4* chybí volný čas jak který týden, někdy mu chybí hodně a někdy mu volný čas stačí.

Respondentka 1 se snaží volný čas maximálně využívat a rozdělovat jej mezi rodinu, přátele a známé.

Respondent 6 se zmiňuje, že často musí klienty odmítat, aby si nějaký volný čas udržel. To co slíbí, se ovšem snaží dodržet.

• Co pro Vás znamená zdravý životní styl? Co vy sám/a dodržujete a v čem naopak hřešíte?

Všichni respondenti dobře ví, co to zdravý životní styl je a co by měli dodržovat. Někteří jsou zastánci toho, že žijeme jenom jednou a proto se nijak extrémně neomezují.

Respondenti se snaží dodržovat dostatek pohybu, ke kterému jsou částečně donuceni svými psy. *Respondentky 1 a 3* uvádí jako svůj největší zlovyk kouření, *respondentka 3* pokračuje cituji: „Jinak si myslím, že žiji normální život, bohužel trochu stresový a časově vytížený, ale to v současné době snad všichni.“

Respondentka 2, cituji: „O zdravém životním stylu se u mě kvůli kojení nedá v současné době mluvit, mám chuť na všechno. Snažím se být neustále v pohybu a staršího syna vést ke zdravé stravě.“

Respondent 4 se od tohoto roku snaží dodržovat pravidelné cvičení, ale jíst pravidelně vzhledem k jeho směnám v zaměstnání nejde, jí když má čas. *Respondentka 5* ráda jezdí na kole a věnuje se turistice, dostatek spánku si zajišťuje, ale přiznává, že zeleninu nemusí. *Respondent 6* si oddechl po odchodu z minulého zaměstnání, nyní má pravidelný rytmus bez nočních směn.

• **Co říkáte na tuto větu: „Základem dobré péče o druhé je dobrá péče o sebe sama.“**
Můžete se s ní ztotožnit?

Respondenti se shodli na tom, že pokud je člověk v pohodě, duševní rovnováze a spokojený sám se sebou, tak jen tehdy může naplnit ostatní, svoje klienty. *Respondentka 3* to nazvala takto - spokojený člověk dělá spokojené lidi kolem sebe a cituji: „Já to vidím na svých psech, pokud mám špatnou náladu, tak když otevřu dveře, tak mě psi ani nepřiběhnou přivítat a to mě ještě neviděli.“ *Respondent 6* souhlasí s tím, že člověk který je ve stresu, tak nemůže pracovat a předávat pozitivní energii.

Respondentka 1 nesouhlasí, spíše zanedbává sebe sama a pro ostatní se může rozdat, protože neumí být sobecká a říci někomu ne.

Respondentka 2 se s větou ztotožňuje, podle ní se někdo, kdo se neumí postarat sám o sebe, těžko postará o jiné.

Respondentka 3 souhlasí a *respondent 4* spíše souhlasí.

Respondentku 5 v souvislosti s touto otázkou napadlo, že jako pejskař se musí dobře starat sama o sebe, aby byla zdravá a mohla se starat o své psy.

Shrnutí: Canisterapeuté relaxují jako ostatní lidé při sportu, čtení knih nebo jízdou na koni. Typické jsou pro ně dlouhé vycházky se psem do přírody (ne že by jiní majitelé psů na procházky nechodili), ale u psů canisterapeutických jsou procházky důležité mimo jiné z hlediska prevence vyhoření psa. Odpočinku se respondenti věnují více o víkendu a nárazově. Respondenti bez výjimky jsou se sdružením, ve kterém jsou zaregistrováni spokojeni a ze strany sdružení se jim dostává podpory a mohou se na něj kdykoliv s čímkoliv obrátit. Znalost supervize v kruhu mých dotazovaných moc dobrá nebyla, pouze dva respondenti znali význam slova a jeden supervizi absolvoval. Canisterapeutické sdružení ve Zlíně supervize neposkytuje také z důvodu finančních, respondenti by zájem měli. Canisterapeuté využívají technických pokroků současné doby a své poznatky a zkušenosti zveřejňují na svých internetových stránkách. Pouze jedna z nich si píše deník a jeden respondent nemá potřebu tuto práci reflektovat nijak. Canisterapeuté ví, jak by měl zdravý životní styl vypadat, každý z respondentů dodržuje něco jiného a shodli se na tom, že život žijí pouze jeden a je potřeba si ho trochu užít.

5.5 Závěr výzkumu

Hlavního cíle i cílů dílčích bylo dosaženo. Podařilo se mi zmapovat práci canisterapeuta a formy podpory. Typické pro mé respondenty bylo věnování se canisterapii dobrovolně, v rámci svého volného času a bez nároku na odměnu. Překvapilo mě, že se mi podařilo najít jednoho respondenta, který vykonává canisterapii jako své zaměstnání. Na otázku, jestli se tím dá uživit jsem se dozvěděla, že s výsluhou od policie to celkem jde, ale že z peněz co dostane činí 60% náklady a pouze 40% je jeho zisk. Podle respondenta v současné době poměrně dost zařízení dostává dotace, které jsou vázány přímo na canisterapii a to mu dovoluje si za canisterapii brát finanční odměnu.

Mezi další specifika práce canisterapeutů bych zařadila nutnost dalšího vzdělávání se v této oblasti. Všichni dotazovaní o oblast dalšího vzdělávání zájem mají. Canisterapeuté vytýkají kurzům a přednáškám jejich poměrně vysokou cenu a velkou vzdálenost od bydliště. Kromě semináře si musí zaplatit ubytování a vzít si náhradní volno v práci, protože kurzy probíhají například pátek, sobota, neděle. A pokud canisterapeut nemá dostatečně vysoký plat, tak na přednášky jezdit nebude i když by chtěl. V oblasti samostudia formou

čtení knih a odborných článků o terapii jsou ženy canisterapeutky více zodpovědné, respondent 4 si pouze občas přečte nějaký článek, který mu pošle Ing. Vlková z canisterapeutického centra.

Respondenti nejčastěji pracují s těmito skupinami klientů: se seniory, s mentálně postiženými klienty, s dětmi trpícími dětskou mozkovou obrnou a s dětmi v mateřských školách. Respondenti preferují mentálně postižené klienty a nejraději spolupracují s mentálně postiženými dětmi a hůře se jim spolupracuje se seniory, návštěvy v domovech přijdou respondentům depresivní a postup nemoci bývá u těchto klientů často rychlý.

Spolupráci se zařízeními, kam respondenti docházejí hodnotí jako vstřícnou. Všichni v zařízení se chtějí s pejskem pomazlit, pohladit si ho a v celém zařízení bývá při návštěvě velké pozdvížení. Canisterapeuta nechtějí ze zařízení často pustit, pouze pod podmínkou, že přijde zase příště. Jediné překážky, které se mohou vyskytnout, se týkají neochoty zařízení se přizpůsobit, pokud canisterapeut nemůže docházet do zařízení z důvodu zaměstnání. Problémem může být také změna ředitele/ředitelky v zařízení, který/á není o účincích canisterapie přesvědčená a pro canisterapii nadšená. V minulosti se canisterapeuté s vstřícností v zařízeních moc neseťkali. Personál se na ně díval skrz prsty, lidé canisterapii nedůvěřovali a báli se nemocí psa. Tato doba už je naštěstí pryč a povědomí o canisterapii a pozitivních účincích se šíří.

Pouze dva terapeuté znají pojem supervize a jeden má se supervizí osobní zkušenost. Respondent se nezúčastnil supervize přímo canisterapeutické, ale křesťanské, kterou vedl profesor Křivohlavý. Po objasnění pojmu supervize by zájem mezi dotazovanými byl, canisterapeutické centrum ovšem supervize neposkytuje z důvodu finanční náročnosti. Reflektování práce nepovažují canisterapeuté za důležité, pouze jedna respondentka uvádí, že si své pocity zaznamenává do deníku. Tři respondenti si své návštěvy a poznatky zveřejňují na svých internetových stránkách. Jak odpočívat všichni ví, většinou na přílišné odpočívání vzhledem k jejich pracovní vytíženosti a věnování se canisterapii nemají čas.

5.6 Doporučení

Současné vzdělání canisterapeutů nepovažují za stěžejní. Obdivují, že všichni canisterapeuté mají o další vzdělávání zájem, chtějí mít o canisterapii co nejvíce znalostí a sami přiznávají, že by se chtěli naučit komunikovat s postiženými klienty. Co se týká výtek re-

spondentů k seminářům, tak by bylo dobré snížit ceny přednášek a seminářů, což by asi nešlo z hlediska zajištění přednášejících a odborníků. Nebo by bylo možné získat sponzory, kteří by přednášky a semináře alespoň zčásti canisterapeutů hradili a umožnili jim tak další vzdělávání. Myslím si, že pokud dobrovolníci platí za zkoušky, dopravu do zařízení a veterinární a další péči o psa, tak by otázka vzdělávání mohla být řešena z jiných zdrojů. Přednášky, které by si měli canisterapeuté vybírat, by se měly týkat postižení klientů a komunikace s nimi, v těchto oblastech nejsou jejich znalosti perfektní a metody jako polohování a jiné se učí a neustále procvičují v praxi.

Znalosti respondentů v oblasti supervize považují za nedostačující, pouze dva dokázali pojem definovat. Kvůli poměrně velkému nasazení canisterapeutů jak v zaměstnání, tak i v canisterapii by bylo vhodné se zaměřit na možnosti relaxace. Bylo by dobré, kdyby měli canisterapeuté šanci zúčastnit se kurzu o relaxačních technikách (autogenním tréninku a jiných), dozvědět se o různých metodách meditace, aby si každý mohl najít v něčem zálibu podle svých zájmů a požadavků. Pro canisterapeuty by bylo dobré také uspořádat přednášku o tom, co je to syndrom vyhoření, komu hrozí a jaké jsou metody prevence. Toto vše by mohlo canisterapeutům pomoci v tom, aby se mohli dále věnovat canisterapii naplno a s optimismem a nadšením, jak to dělají nyní.

ZÁVĚR

Svou bakalářskou práci jsem nazvala Specifika práce canisterapeuta. V teoretické části jsem shrnula dostupnou literaturu a v jednotlivých kapitolách objasnila metody, cíle canisterapie a klienty s kterými canisterapeuté mohou přijít do styku. Dále jsem shrnula vyvoj canisterapie ve světě i u nás a popsala vzdělávání canisterapeutů a potřebnost duševní hygieny. V poslední kapitole jsem se zaměřila na organizace, které canisterapeutické týmy přezkušují, vzdělávají a zastřešují.

Výzkumem a zaměřením se dle mého názoru tato práce řadí k ojedinělým. Závěrečných prací a článků na téma canisterapie bylo napsáno poměrně dost, ale všechny se zaměřovali na působení canisterapie na klienty nebo zjišťování povědomí o canisterapii. Prací se zaměřením na psovoda neboli canisterapeuta moc napsáno nebylo, popravdě řečeno jsem při hledání materiálů na zpracování teoretické části žádnou nenašla. Spíše se mi stávalo, že v knize nebyla canisterapeutům věnována ani jedna kapitola a dalo mi dost práce, abych našla o canisterapeutovi alespoň pár vět. Proto jsem se rozhodla o tomto tématu napsat a cílem bylo zmapovat práci canisterapeutů a formy pomoci, které při své práci využívají a které by jim eventuálně mohly pomoci.

Myslím si, že vytyčených cílů se mi dosáhnout podařilo a i mě osobně tato práce obohatila a více si vážím canisterapeutů za to, co pro druhé dělají. Z rozhovorů vyplynulo, že canisterapeutům nevadí, že za danou práci nejsou placeni, šli do toho s tím, že budou dobrovolníky a jsou s tím smířeni. Žádné velké výtky nebo připomínky k žádné z oblastí neměli, kladně lze hodnotit vztah canisterapeutického centra Zlín a jejich dobrovolníků. Co by canisterapeuté uvítali by byla možnost z části nebo zcela dotovaných přednášek či seminářů, aby se mohli v oblasti o kterou mají zájem dále do vzdělávat. Canisterapeuté by také čas od času uvítali supervizi. Jako vhodné se mi jeví zorganizování seminářů o relaxačních metodách a technikách a přednáška o syndromu vyhoření, který se canisterapeutů jako ostatních pomáhajících profesí nepochybně týká.

Výzkum by mohl posloužit pro budoucí zájemce, kteří by se chtěli canisterapii věnovat. Práce by jim mohla posloužit jako příručka, mohli by si přečíst co tato práce obnáší a co je čeká, pokud se pro tuto dobrovolnickou činnost rozhodnou. Práce by mohla být užitečná také pro canisterapeutické sdružení, aby věděli, jak lze canisterapeuté usnadnit jejich dobrovolnickou činnost a na čem by bylo možné ještě zapracovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENEŠOVÁ, M., ZOUHAROVÁ, M. Metodicky popsané postupy a konkrétní canisterapeutické aktivity. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [2] EISERTO VÁ, J. Canisterapie - terminologie. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [3] EISERTO VÁ, J. Podmínky, pravidla a předpoklady praktikování canisterapie. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [4] EISERTO VÁ, J., TICHÁ, V. Příprava canisterapeutického týmu na praktikování canisterapie, výběr vhodného nasazení. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [5] FREEMAN, M. Terminologie v zooterapii. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [6] GALAJDOVÁ, L. *Pes lékařem lidské duše*. Praha : Grada publishing, 1999. 160 s.
- [7] HAWKINS, P., SHO HET, R. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2004. 202s. ISBN 80-7178-715-9.
- [8] HRŮZOVÁ, V., ŠUBR, F. Polohování se psy. In *Terapie a asistenční aktivity za pomoci zvířat*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. 119 s. ISBN 978-80-213-1773-4.
- [9] KALINOVÁ, V. Standardy v canisterapii. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky : 25. - 27.6.2004 v Brně*. Brno : Sdružení Filia v Brně, 2004. 90 s. ISBN 80-239-3591-7.
- [10] KALINOVÁ, V. Terminologie v zooterapii. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

- [11] KLIKOVÁ, A. Problematika právních aspektů provozování canisterapie. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky : 25. - 27.6.2004 v Brně*. Brno : Sdružení Filia v Brně, 2004. 90 s. ISBN 80-239-3591-7.
- [12] KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2003. 279 s. ISBN 80-7178-774-4.
- [13] LACINOVÁ, J. Canisterapie v současné praxi. *Svět psů*. 2002, č. 3, s. 44-45.
- [14] LACINOVÁ, J. Historický vývoj zooterapie a její současný stav. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [15] LEIBETSEDER, J. Představení činnosti spolku Zvířata jako terapie (TAT). In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky : 25. - 27.6.2004 v Brně*. Brno : Sdružení Filia v Brně, 2004. 90 s. ISBN 80-239-3591-7.
- [16] MÍČEK, L. In KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2003. 279 s. ISBN 80-7178-774-4.
- [17] MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- [18] MOJŽÍŠOVÁ, A., LACINOVÁ, J., ŠEMBEROVÁ, J. Terminologie v zooterapii. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [19] MÜLLER, O., et al. *Terapie ve speciální pedagogice*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. 295 s. ISBN 80-244-1075-3.
- [20] NERANDŽIČ, Z. *Animoterapie aneb jak nás zvířata léčí*. Praha : Albatros, 2006. 160 s. ISBN 80-00-01809-8.
- [21] NOVÁK, T. *Sám sobě psychologem 2*. Praha: Grada publishing, 2010. 192 s. ISBN 978-80-247-2956-5.
- [22] NOVOTNÁ, D., ZOURKOVÁ, M. Canisterapie aneb jak může pes léčit. In *Pravda o*

zooterapii : Sborník příspěvků z celostátní konference pořádané dne 25.11.2003 v Hluboké nad Vltavou. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2004.

54 s. ISBN 80-7040-675-5.

[23] ODENDAAL, J. *Zvířata a naše mentální zdraví.* Praha : Brázda, 2007. 173 s.

ISBN 978-80-209-0356-3.

[24] ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách,*

Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

[25] TICHÁ, V. Indikace a cíle canisterapie. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků.* České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-

109-6.

[26] TICHÁ, V. Otazníky kolem canisterapie. *Pes přítel člověka.* 2002, č.3, s.32.

[27] TICHÁ, V. Účastníci canisterapie. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků.* České Budějovice : Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

[28] TICHÁ, V. Zastřešující organizace v zooterapie. In VELEMÍNSKÝ, M., et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků.* České Budějovice : Dona, 2007. 335 s.

ISBN 978-80-7322-109-6.

[29] TVRDÁ, A. Metoda canisterapie jako jeden z mezníků v udání směru individuálních cílů klienta. In *Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat.* Praha : Česká

zemědělská univerzita v Praze, 2008. 119 s. ISBN 978-80-213-1733-4.

[30] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří.* Praha: Karolinum, 2007. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

[31] VRBOVÁ, J. Canisterapie. In MÜLLER, O., et al. *Terapie ve speciální pedagogice.*

Olomouc : Univerzita Palackého , 2005. 295 s. ISBN 80-244-1075-3.

Internetové zdroje:

- [32] ANITERA o.p.s.: *Kvalifikace a pravomoce v canisterapii* [online]. 2009. [citováno 16.2.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.animoterapie.cz/canisterapie/kvalifikace-pravomoce.htm>>.
- [33] Podané ruce - Portál o canisterapii společnosti Podané ruce o.s. : *Cíle canisterapie* [online]. 2008. [citováno 17.2.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.info/o-canisterapii/cile-canisterapie/>>.
- [34] Unie canisasistentů o.s.: *Poslání a cíl unie* [online]. 2005-2009. [citováno 1.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.uniecanis.estranky.cz/stranka/unie-canisasistentu/>>.
- [35] Canisterapeutické centrum Zlín: *Co je to canisterapie* [online]. 2008-2010. [citováno 24.1.2010]. Dostupné z WWW: <<http://canisterapie-zlin.cz/canisterapie.php>>.
- [36] Český institut pro supervizi ČIS: *Co je supervize* [online]. 2006. [citováno 1.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.supervize.eu/o-supervizi/co-je-supervize/>>.
- [37] Staffová, Z., Eisertová, J. *Současný stav canisterapie: Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík* [online]. 2007. [citováno 25.2.2010] . Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.org/index.php?articleid=157>>.
- [38] Národní informační centrum pro mládež ICM: *Brožura o dobrovolnictví* [online]. 23.2.2009 [citováno 15.1.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.icm.cz/prave-vysla-nova-brozura-o-dobrovolnictv%C3%AD>>.
- [39] Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík: *O organizaci* [online]. 2007. [citováno 10.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.org/index.php?categoryid=4>>.
- [40] Pomocné tlapky o.p.s. - canisterapie: *Canisterapeutické zkoušky, Informace pro naše canisterapeutické týmy* [online]. 2009-2010. [citováno 6.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/canisterapeuticke->

zkousky/>.

[41] Delta Society: *About us* [online]. 2009. [citováno 11.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.deltasociety.org/Page.aspx?pid=251>>.

[42] International Association of Human - Animal Interaction Organizations: *About IAHAIO, Purposes of IAHAIO* [online]. 2009. [citováno 13.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.iahaio.org/>>.

[43] HELLPES Centrum výcviku psů pro postižené o.s.: *Canisterapie* [online]. 2006. [citováno 12.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.helppes.cz/canisterapie.php>>.

[44] Podané ruce - Portál o canisterapii společnosti Podané ruce o.s. [online]. 2008. [citováno 5.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.canisterapie.info/o-nas/>>.

[45] SVOPAP vzdělávací centrum: *Canisinstruktor pro oblast rozvoje osobnosti* [online]. 2008. [citováno 5.3.2010]. Dostupné z WWW: <http://www.svopap.cz/kurz_05_cz.html>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Skupinové polohování	30
Obrázek 2 Polohování jednoho klienta s dvěma psy	30

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Osvědčené možnosti poloh	31
Tabulka 2 Věk canisterapeutů	42
Tabulka 3 Rasa psů/fen respondentů	42
Tabulka 4 Vzdělání canisterapeutů.....	44
Tabulka 5 Skupiny preferovaných klientů.....	54

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Doba věnování se canisterapii	43
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I - Otázky rozhovoru

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY ROZHOVORU

I. Úvodní otázky

1. Věk
2. Jak dlouho máte psa / fenku? Jakou rasu?

II. Otázky týkající se motivace

1. Jak jste se ke canisterapii dostal/a? Co bylo prvotním podnětem?
2. Jak dlouho se věnujete se svým psem canisterapii?
3. Co vám canisterapie přináší?
4. V čem je canisterapie pro canisterapeuta náročná? Bere Vám canisterapie něco?

III. Otázky týkající se vzdělávání

1. Jaké vzdělání by podle Vás měl canisterapeut mít? Měl by se dále vzdělávat a v jakých oblastech?
2. Jaké je Vaše vzdělání? Jakou profesi vykonáváte?
3. Absolvoval/a jste nějaké kurzy či přednášky o canisterapii? Pokud ano, kolik a jaké?
4. Co Vám tyto přednášky přinesly? Byly Vám prospěšné? Co byste jim vytkl/a? Používáte některé poznatky z přednášek v praxi? Co například?
5. Chtěl/a byste více takovýchto přednášek? Pokud ano, na jakou oblast canisterapie by měly být zaměřeny?
6. Co říkáte na to, že se v budoucnu uvažuje o psychotestech pro uchazeče o canisterapii? Souhlasíte, nesouhlasíte, svoji odpověď zdůvodněte.

IV. Otázky týkající se práce canisterapeutů, canisterapeutický procesem

1. Do kterých sociálních zařízení chodíte nejčastěji se svým psem?
2. Jak často? (frekvence) a jak dlouho už navštěvujete stejné zařízení?
3. Jaké skupiny lidí preferujete při své práci? Nebo - Ke kterým klientům máte nejbližší?
4. Je nějaká skupina lidí, s kterou se Vám hůře spolupracoval/a?

5. Narazil/a jste v zařízení na nějaké překážky? Pokud ano, čeho se týkaly a jak jste to řešil/a? Co personál v zařízeních, jaká je spolupráce s ním? Vadí, nevadí Vám jeho přítomnost?
6. Jaký je Váš názor na dobrovolníka v canisterapeutické týmu? Pomáhá Vám někdo tímto způsobem? Popřípadě uvítal/a byste takovou pomoc?
7. Jaké jsou Vaše pocity při individuální a skupinové terapii? V čem jsou rozdílné?

V. Otázky týkající se psychohygieny

1. Jak relaxujete sám/sama? Jak relaxujete se svým psem? Co se Vám jeví jako nejlepší relaxace?
2. Kolik času věnujete relaxaci?
3. Kolik klientů se dá zvládnout za jednu návštěvu? Jaká je limitace Vaše a psa?
4. Představte si následující situaci: V domově pro seniory máte domluvenou schůzku s klientem. Při příchodu se ovšem pozornosti psa dožadují i klienti, kteří s Vámi schůzku nemají. Jaká by byla Vaše reakce? Tak abyste nikoho neurazil/a a zároveň nepřetížil/a psa.
5. Jste spokojen/á se sdružením, ve kterém jste zaregistrován/a? Svoji odpověď zdůvodněte.
6. Co podle Vás znamená slovo supervize? Setkali jste se s tímto slovem? Pokud ne, tak vysvětlím co to supervize je.
7. Poskytuje Vám canisterapeutické sdružení supervize, setkání canisterapeutů nebo odborné konzultace? Pokud ano, jaký máte na supervizi názor? Pokud ne, měl byste zájem?
8. Jakým způsobem reflektujete svoji práci? Bavíte se s ní o někom, píšete si deník?
9. Myslíte si, že máte dost času k odpočinku? Chybí Vám volný čas?
10. Co pro Vás znamená zdravý životní styl? Co vy sami dodržujete a v čem naopak hřešíte?
11. Co říkáte na tuto větu: „Základem dobré péče o druhé je dobrá péče o sebe sama.“ Můžete se s ní ztotožnit?